

Збірник наукових матеріалів
XLVI Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«СУЧАСНИЙ РУХ НАУКИ»

05 червня 2020 року

Частина 3

м. Хмельницький

Сучасний рух науки, XLVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Хмельницький, 05 червня 2020 року. – Ч.3, 88 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XLVI Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Сучасний рух науки», 05 червня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Юридичні науки

<i>Абрам В.І.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	5
<i>Андрійчук Б.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТКИ БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ.....	8
<i>Бачинська І.М.</i> ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ НАБУ	12
<i>Брушко Б.О., науковий керівник Резворович К.Р.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ	15
<i>Вербіцкій Б.А., науковий керівник Самойлова І.А.</i> ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРОФЕСІЙНОГО СУДДІ.....	18
<i>Гороховська І.М.</i> СУТНІСТЬ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРІВ	22
<i>Збишко І.В., науковий керівник Філіпп А.В.</i> ПОНЯТТЯ ТА УМОВИ ПРАВОМІРНОСТІ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ, ЩО ВЧИНИЛА ЗЛОЧИН	27
<i>Зубик А.Р.</i> УЧАСТЬ СБУ У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	32
<i>Казновська О., науковий керівник Щербина Є.М.</i> КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР ..	34
<i>Ковтун О.</i> БОРОТЬБА З ПЛАСТИКОМ НА ЗАКОНОДАВЧОМУ РІВНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД	38
<i>Максимова М.К.</i> ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ПРАЦІВНИКА ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ	42
<i>Мосієнко Д.В., науковий керівник Корогод С.В.</i> ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ ВАГІТНИХ ЖІНОК І ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ ВІКОМ ДО СЕМИ РОКІВ В УКРАЇНІ ТА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	45
<i>Мосієнко Д.В., науковий керівник Резворович К.Р.</i> ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПРОБЛЕМИ ТА НОВЕЛИ.....	50
<i>Пилипчук І.І.</i> ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ НАУКИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ.....	54

<i>Пословська Т.І.</i> CERTAIN ISSUES OF PRIMARY PROFESSIONAL TRAINING OF POLICE OFFICERS AND WAYS OF ITS SOLUTION IN MODERN CONDITIONS	60
<i>Ревенко М.Ю., Ткачук В.І.</i> АСПЕКТИ РОЗМЕЖУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КІБЕРТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	63
<i>Декайло П.В., Різник Г.</i> ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ МАЛОЛІТНЬОЇ АБО НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ.....	68
<i>Рубан І.Д., науковий керівник Никифорова О.А.</i> ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО ДІЙ ПО ЗАТРИМАННЮ ЗЛОЧИНЦІВ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО ПРОСТОРУ	72
<i>Руденко О.А.</i> ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ НА ПІДСТАВІ П. 1 Ч. 3 СТ. 423 ЦПК УКРАЇНИ	75
<i>Тарасюк Д.В., науковий керівник Никифорова О.А.</i> ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПІВРОБІТНИКАМИ ПОЛІЦІЇ БОЙОВИХ ПРИЙОМІВ БОРОТЬБИ	80
<i>Ткачук В.І., Ревенко М.Ю.</i> АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ РЕФОРМ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	83

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Абрам В.І.,

Студентка юридичного факультету

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

На сучасному етапі діяльності, адвокатура стоїть перед нагальною проблемою, у потребі визначення нових та сучасних стереотипів подальшого розвитку інституту громадянського суспільства - адвокатури. Ці стереотипи зумовлені насамперед рядом певних зовнішніх загроз та внутрішніх ризиків, такими стереотипами можна вважати: погіршення соціально-економічних показників в країні, загостренням політичної ситуації, та певною у своєму роді «трансформацією» правової системи.

Загальновідомим є те, що права та свободи громадян, захистити може не тільки держава, але й інститути громадянського суспільства, які у свою чергу беруть активну участь у реалізації захисту прав й свобод, людини та громадянина. До прикладу, роль держави у реалізації особою своїх конституційних прав полягає в тому, щоб створити такі умови в яких особа б могла сама максимально реалізувати свої конституційні права.

Усіх суб'єктів стосовно реалізації захисту прав людини й громадянина, можна поділити на тих, які наділені функцією захисту від імені держави, та на тих які здійснюють таку функцією як інститути громадянського суспільства. В порівнянні із компетентними органами держави, інституції громадянського суспільства займають не менше значну частину. До таких інституцій входять: громадські організації, органи місцевого самоврядування, політичні організації, громадські організації, правозахисні організації, та безумовно це - правозахисні інститути, серед яких є найважливішим – інститут адвокатури, який першочергово забезпечує надання професійної правової допомоги громадянам, юридичним особам та здійснює захист їх майнових прав. [1,с.82-84]

Україна знаходиться на етапі формування нового правового обґрунтування діяльності інституту адвокатури, який за час свого існування набув великого та важливого значення. Проте, можна сказати й те, що на сьогодні українська адвокатура не є такою, багатого, авторитетною та одночасно впливовою, як до прикладу Американська асоціація юристів. Адже Україна стикається з низкою проблем, що заважають ефективній діяльності цього інституту громадянського суспільства, та потребують невідкладного вирішення. Україні зараз потрібне повне ну або ж часткове реформування інституту адвокатури, для цього у нас є всі передумови, проте перед цим постає цілий ряд проблем:

- Не повна відповідність українського законодавства міжнародним стандартам та нормам стосовно надання кваліфікованої юридичної допомоги, безумовно це стосується діяльності інституту адвокатури;

- Недосконалість механізму надання кваліфікованої юридичної допомоги;

- Наявність часткової залежності адвокатських утворень від діяльності органів державної влади;

- Відсутність реальної незалежності адвокатів у професійній діяльності та професійних асоціаціях;

- Низький рівень реалізації положень закріплених в основних законах, та окремих нормативно-правових актах, стосовно принципів та основних засад адвокатури;

- Відсутність сучасного законодавства, яке б повною мірою, відповідало міжнародним стандартам;[2,с.160-161]

З огляду на це, доцільними кроками у реформування української адвокатури можна вважати: у першу чергу, це необхідність внесення змін до законодавства, адже до цього часу, такий інститут як адвокатура керується Законом України «про адвокатуру та адвокатську діяльність» 1992 року. Цей нормативно-правовий акт не відповідає чинним нормам та стандартам. Також аналізуючи сучасний стан діяльності органів адвокатури, можна констатувати те, що ті основні принципи та засади на яких будується система адвокатури, залишають бажати кращого, адже рівень їх реалізації є низьким. Сьогодні нагальних змін вимагають й інші законо-

давчі акти, тому наступним кроком слід вважати: а саме – це внесення ряду конкретних змін до Кримінально процесуального кодексу України, та врегулювання фактору, щодо незалежності адвокатів у професійній діяльності. [2,с.160-161]

Тому, апріорі ці кроки доцільно вважати першочерговими для розв'язання проблеми правового регулювання адвокатури в Україні на сучасному етапі.

Сучасний стан наукової розробленості питань, пов'язаний з проблематикою адвокатури на сучасному етапі, є таким що широке коло наукових джерел, та різновидів сучасних матеріалів стосовно правозастосовної діяльності, у вітчизняному правознавстві не здійснювалося. Тому підтверджує той факт, що існує необхідність виведення цієї наукової проблеми на новий дослідницький, та більш сучасний рівень. [3,с.128]

Отже, можна дійти того висновку що Адвокатура за своєю природою є інститутом громадянського суспільства, оскільки виконує одну з найважливіших функцій – захист прав ,свобод та законних інтересів громадян та юридичних осіб. Адвокатська діяльність повинна бути тим особливим, спеціально уповноваженим недержавним професійним інститутом у системі прав і гарантій, який буде виступати як частина механізму зміцнення законності у державі. Проблеми які постали перед українською адвокатурою на сучасному етапі, потребують негайного вирішення для її подальшого розвитку. Держави з розвиненою демократією зміцнюють адвокатуру, та підносять її незалежність і професійний рівень, та сприяють підвищенню її ролі в демократичному суспільстві.

Література:

1. Місце та роль сучасної Адвокатури України в правозахисному механізмі\УДК 347.965 (045)\І.М.Спопілко - С. 82-86

2. Меліхова Ю.О. - Основні проблеми та напрями вдосконалення інституту адвокатури в Україні на сучасному етапі розвитку\МЕЛІХОВА Юлія Олександрівна - аспірант Академії адвокатури України\УДК: 34.037\ С.159-162 «Молодий вчений» • № 5.1 (45.1) • травень, 2017 р. Сталоверов В.Н. Кие вский национальный университет имени Тараса Шевченко\ Проблеми Реформування Законодавства про адвокатуру і Адвокатську Діяльність\С.128-129.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПУСТКИ БЕЗ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

Андрійчук Б. І.,

студент юридичного факультету

Східноєвропейський національний

університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Нормативно-правова база про відпустки, яка перейшла в спадщину Україні з радянських часів, складалася із цілої низки законів та підзаконних актів, що викликало певні труднощі при їх застосуванні. У зв'язку з цим 15 листопада 1996 року в Україні було прийнято Закон України «Про відпустки» (далі ЗУ «Про відпустки»), що певною мірою «кодифікував» розрізнені нормативні акти та чітко визначив види відпусток, коло суб'єктів, які можуть скористатися правом на них, порядок надання, поділу відпустки на частини тощо. Чільне місце у ЗУ «Про відпустки» посідає така категорія відпусток як відпустки без збереження заробітної плати.

Для розуміння особливостей законодавчої регламентації порядку надання відпусток без збереження заробітної плати, необхідно, насамперед, ознайомитися із їх класифікацією. Так, на основі Закону України «Про відпустки» вказані відпустки можуть надаватися: 1) за бажанням працівника в обов'язковому порядку; 2) за згодою сторін [2].

Варто зауважити, що відпустка без збереження заробітної плати, що надається працівникові в обов'язковому порядку може бути реалізована за декількома підставами. Причому ці підстави можуть бути пов'язані з працею, тобто виконанням певної трудової функції працівником за трудовим договором чи контрактом, так і не пов'язані з нею.

Так, у випадках, передбачених пунктами 8, 10, відпустка без збереження заробітної плати має зовсім іншу мету і підстави для її надання інші. Відповідно до пункту 8 ст.25 ЗУ «Про відпустки» метою цієї відпустки є одруження і надається вона у зв'язку із вирішенням працівниками справ особистого характеру,

тобто влаштування свого сімейного життя. Метою відпустки, передбаченою п.10 ст.25 ЗУ «Про відпустки», є догляд за хворим, що є рідним по крові або по шлюбу. Підставою для надання вказаної відпустки є висновок медичного закладу про те, що зазначені особи потребують постійного стороннього догляду [3].

Відпустка без збереження заробітної плати за сімейними обставинами та з інших причин працівнику може надаватися на термін, обумовлений угодою між працівником та власником або уповноваженим ним органом, але не більше 15 календарних днів на рік (ст.26 Закону України «Про відпустки»). Мета вказаної відпустки може бути різною: виховання дітей, вирішення особистих сімейних проблем тощо. Право на вказану відпустку виникає тільки за наявності трудових правовідносин, проте входить до суміжних прав в системі цих правові дносин[6,8].

На основі вищенаведених випадків відпустки без збереження заробітної плати можна згрупувати наступним чином: 1) соціальні відпустки без збереження заробітної плати (надаються пільговим категоріям населення; для догляду за непрацездатними особами та дітьми; за сімейними обставинами у встановлених випадках); 2) відпустки без збереження заробітної плати у зв'язку з навчанням; 3) відпустки без збереження заробітної плати у зв'язку з трудовою діяльністю (сумісникам, ветеранам праці) [7].

Керуючись особливостями надання відпустки без збереження заробітної плати можна визначити місце цієї відпустки в системі трудових правовідносин. Критерієм для цього визначення виступатимуть мета та підстави надання. Виходячи із загальновідомої класифікації трудових правовідносин А.Р. Мацюка, основою трудових правовідносин є індивідуальне трудове правовідношення, яке складається з основного трудового та інших індивідуальних трудових правовідносин (похідних та суміжних) [4].

Так, до основного індивідуального трудового правовідношення необхідно віднести щорічну відпустку, до суміжних правовідносин: додаткову відпустку у зв'язку з навчанням, творчу відпустку, соціальну відпустку. Відпустку без збереження заробітної плати можна відносити як до основного, так і до суміжних індивідуальних трудових правовідносин [8].

Як зазначалось раніше, тривалість відпустки без збереження заробітної плати за згодою сторін, у загальному порядку, становить 15 календарних днів, крім випадків проведення заходів з оптимізації штатної чисельності державних органів, коли відпустка надається на час проведення таких заходів та не потребує заяви працівника.

Новацією в цьому плані є доповнення *статті 26 частиною третьою ЗУ «Про відпустки»*, де зазначено, що у разі встановлення Кабінетом Міністрів України карантину термін перебування у відпустці без збереження заробітної плати на період карантину не включається у загальний термін, тобто є можливим, перевищення терміну 15 днів [2].

Необхідно відмітити, що специфіка порядку надання відпустки без збереження заробітної плати в межах ст.26 Закону України «Про відпустки» мала свої особливості до внесення змін Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про відпустки» від 2 листопада 2000 року частину. Так, до внесення вказаних змін, була частина друга ст.26, у якій передбачалося надання відпустки без збереження заробітної плати або з частковим її збереженням за згодою сторін у разі простою лише в порядку, визначеному колективним договором [9].

Проте перевірки, проведені Державною інспекцією праці, засвідчили, що законодавство грубо порушувалося. Так, на 16,7% з перевірених підприємств був відсутній колективний договір, з них на приватних підприємствах – на 55,2%. На 13% підприємств, на яких надавалися відпустки без збереження заробітної плати, був відсутній колективний договір, тобто порядок надання таких відпусток нічим не регламентувався. Так, практично на кожному третьому підприємстві, де надавалися такі відпустки, був відсутній у колективному договорі порядок їх надання. Вказані порушення з боку роботодавців змушували працівників подавати позовні заяви до суду з метою захисту своїх прав. Однак, все ж дану частину було виключено.

З нещодавніх нововведень 2020 року у п. 1 розділу II "Прикінцевих положень" Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної

хвороби (COVID-19)» передбачено, що на період встановлення карантину або обмежувальних заходів, пов'язаних із поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) роботодавець може доручити працівникові виконувати протягом певного періоду роботу, визначену трудовим договором, вдома, а також надавати працівнику за його згодою відпустку [1].

Однак, на жаль, не було уточнено, про який саме вид відпусток йдеться у п. 1 р. II "Прикінцеві положення" ЗУ «Про відпустки». Тож, якщо прямо слідувати вимогам цього нормативу, то потрібно зробити висновок: це правило поширюється на усі види відпусток під час карантину, за виключенням тих, щодо яких діють спеціальні норми, які передбачають надання роботодавцем відпусток в обов'язковому порядку за бажанням працівника.

Отже, коли йдеться про надання відпустки без збереження заробітної плати працівникам на час карантину відповідно до ст. 26 ЗУ «Про відпустки», вважаємо, що таку відпустку надають за згодою сторін — працівника та роботодавця. Тож надати даний вид відпустки працівникам можна лише за бажанням працівника, а не з ініціативи роботодавця. Работодавець може лише повідомити працівників про те, що згідно з нещодавно прийнятими змінами у законодавстві вони мають право піти в неоплачувану відпустку на період карантину. У свою чергу працівник може прийняти таку інформацію і повідомити про свій намір роботодавця письмово.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 17.03.2020 № 530-ІХ. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-20>

2. Закон України «Про відпустки»: від 15.11.1996 № 504/96. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5-04/96-%D0%B2%D1%80>

3. Гаращенко Л.П. Правове регулювання відпусток за законодавством України: Монографія. К.: Редакція газети „Іменем Закону”, Павлім, 2003. - 172 с.

4. Грузінова Л. П. Законодавство України про працю : Посіб. / Л. П. Грузінова; Акад. адвокатури України, Шк. адвок. підготов. - К. : Прецедент, 2006. - 152 с.
5. Дмитрієва К.І. Правове регулювання часу відпочинку за проектом Трудового кодексу України І К.І. Дмитрієва ІІ Актуальні проблеми держави і права. - 2011. - № 57. - С. 326-330.
6. Трудове право України : Підруч. / Н. Б. Болотіна, Г. І. Чанишева, Т. М. Додіна, О. Л. Олейніков, І. О. Гуменюк. - К. : Т-во "Знання", КОО, 2000. - 358 с.
7. Трудове право : Курс лекцій: У 2-х ч. Ч. 1 / О. В. Лавріненко; Маріуп. ін-т Міжрегіон. акад. упр. персоналом. - Донецьк - Маріуполь, 2006. - 280 с.
8. Ткаченко Н. М. Види відпусток, особливості оплати, розрахунки, бухгалтерський і податковий облік / Н. М. Ткаченко, І. О. Токаренко // Харч. пром-сть. - 2005. - № 4. - С. 193-197.
9. Шевченко Я. М. Становлення та розвиток цивільних і трудових правовідносин у сучасній Україні / Я. М. Шевченко, О. М. Молявко, Г. В. Єрьоменко, А. Ю. Бабаскін, Ю. В. Баранюк, М. В. Венецька, С. В. Дріжчана, І. М. Кучеренко, А. Л. Салатко, І. Ф. Севрюкова; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К., 2001. - 246 с.

Юридичні науки

ЗАВДАННЯ ТА ПРАВОВІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ НАБУ

Бачинська І.М.

студентка юридичного факультету

Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

Актуальність даної теми є те, що Україна як правова і демократична держава має боротися з корупцією. Процес реформування законодавства України у сфері запобігання і протидії корупції набуває великого значення дослідження проблематики Національного антикорупційного бюро України як інституційної гарантії забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії

корупції. Питання протидії корупції має велике значення для подальшої ситуації в країні. Більше уваги треба приділять законодавству України у сфері запобігання і протидії корупції, а також для вдосконалення правозастосовчої практики у цій сфері. Проблематика Національного антикорупційного бюро України як інституційної гарантії забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції є актуальною, а окремі її аспекти були предметом дослідження окремих сучасних науковців, зокрема: Ю. Бисаги, Д. Бєлова, В. Довжанина, Я. Лазура, С. Серьогіна.

Завдання та правові основи діяльності НАБУ

З метою вдосконалення механізму протидії корупції та приведення його у відповідність до міжнародних стандартів 14 жовтня 2014 року Верховною

Радою України було прийнято Закон України «Про національне антикорупційне бюро України» На сучасному етапі розвитку українського суспільства діяльність цього правоохоронного органу, на який покладено попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних, правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових, повинна бути не просто успішною та якісною, а максимально результативною[1].

Ефективність функціонування Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) як централізованої системи, особливо на початковому етапі, може бути досягнута лише за умови побудови дієвої системи управління, розробки вдалої організаційно-штатної структури, налагодження інформаційної роботи, кадрового, правового і методичного забезпечення.

Правовою основою діяльності Національного бюро є Конституція України, Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI, закони України: від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII «Про Національне антикорупційне бюро України» від 7 квітня 2011 року № 3206-УІ Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X, «Про засади запобігання і протидії корупції» від 14 жовтня 2014 року №1700-VII «Про запобігання корупції» від 18 лютого 1992 року № 2135-XII «Про банки і банківську діяльність» від 6 липня 2012 року № 5178-VI «Про оперативно-

розшукову діяльність» від 7 грудня 2000 року № 2121-III «Про депозитарну систему України» Конституція України хоч і не містить конкретних приписів щодо діяльності Національного бюро, але як Основний Закон держави закріплює фундаментальні засади його діяльності, міжнародні договори України та інші законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти. Законами України «Про Національне антикорупційне бюро України» «Про запобігання корупції» закріплено правові основи організації та діяльності НАБУ. Процесуальні аспекти реалізації повноважень цього органу у кримінально-правовій сфері визначено Кримінальним процесуальним кодексом України та Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» а підстави та процесуальний порядок притягнення осіб до адміністративної відповідальності за невиконання законних вимог його посадових осіб – Кодексом України про адміністративні правопорушення[2]. Окрім того, законами України «Про банки і банківську діяльність»; «Про депозитарну систему України» визначено порядок доступу Національного бюро до інформації, що містить банківську таємницю.

Створення спеціального антикорупційного органу є новою в українському законодавстві. За часи незалежності України функції щодо виявлення, припинення та попередження корупційних правопорушень, покладалися на спеціально уповноважені підрозділи органів внутрішніх справ, податкової міліції, Служби безпеки України та органи прокуратури.

Через недосконалість чинного законодавства відповідальність за результати проведеної роботи з питань боротьби з корупцією розподілялася між відомствами, які мали власну вертикаль управління та в кінцевому рахунку фактично залежали від політичного керівництва держави.

За таких обставин процес виявлення корупційних діянь серед посадовців найвищого рівня був неефективним, а статистичні показники роботи правоохоронних органів у сфері запобігання і протидії корупції не завжди відповідали реальному стану справ на окресленому напрямі правоохоронної діяльності.

Висновок

Отже, на основі вищевикладеного, можна зробити такі висновки.

Національне антикорупційне бюро України нині є провідною інституційною гарантією забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції в Україні. Боротьба з корупцією в Україні є важливим напрямом здійснення державної політики, що водночас підтверджується еволюцією національного законодавства та міжнародного співробітництва у цій сфері.

Формування нових антикорупційних органів, інститутів боротьби з корупцією, є важливим і потрібним кроком для майбутнього країни, до якісного покращення стану забезпечення прав і свобод громадян у сфері запобігання та протидії корупції в Україні.

Література:

1. Про національне антикорупційне бюро України : Закон України № 1698-VII від 14.10.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.
2. Ведькал В. А. Міжнародна співпраця України у сфері запобігання та протидії корупції / В. А. Ведькал // Право і суспільство, 2016. – № 2(2). – С. 98–104.

Юридичні науки

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПРАВНИЧОЇ ДОПОМОГИ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Брушко Богдан Олександрович

курсант

Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ

Науковий керівник: Резворович Кристина Русланівна.

завідувач кафедри цивільного права та процесу к.ю.н

Одним із визначень договорів є підстава виникнення правовідносини. Правовідносини між адвокатом на клієнтом також повинні бути врегульовані відповідним чином. Так, згідно Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» договір про надання правової допомоги - домовленість, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується

здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору (п. 4 ч. 1 ст. 1) [1]. Договір про надання правової допомоги є одним із різновидів цивільно-правових договорів та укладається відповідно до вимог цивільного законодавства.

Більш детально регламентовано даний договір у “Правилах адвокатської етики”, що схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 року. У правилах ще раз наголошується, що відносини між адвокатом та клієнтом оформляються договором (ч. 3 ст. 4) [2]. Оскільки термін “договір” більш точно визначає особливості досліджуваного явища.

Даний договір викликає ряд питань, серед яких: встановлення типологічного та видового прояву такого договору (підряд чи послуга); відмежування виконання юридичного обов'язку з оплати фактичних витрат, які необхідні для виконання договору; встановлення додаткових гарантій для клієнта як слабкої сторони; встановлення характеристики такого договору. Можна погодитися, що юридична конструкція договору про надання правової допомоги сама по собі доволі суперечлива як у своїй назві: «договір про надання правової допомоги» чи «договір про надання юридичних послуг», так і в окремих її елементах: предмет, інші умови, правове становище сторін, особливо наслідки неналежного виконання. Віднесення цього договору до договорів з надання послуг, що домінує у визначенні його правової природи, не відповідає концепції класичної послуги, за якої у її споживача залишається лише позитивний результат від діяльності послугонадавача, який до того ж збігається з моментом надання послуги [3, с. 88].

Намагання законодавця все ж таки надати договору про надання правничої допомоги регулювання спеціальним законом у подальшому незмінно спричинить потребу обрати типологічну модель, якою може бути або гл. 63 ЦК України або, § 1 гл. 61 ЦК України. Слід зауважити, що більш логічним і обґрунтованим з огляду на забезпечення суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів клієнта адвоката повинно йтися про платне надання правової допомоги на основі змішаної

конструкції цивільно-правового договору, необхідною ознакою якого здебільшого є представництво [3, с. 89].

Не досить вдалим є моделювання договору про надання правової допомоги як договору особливого роду (*Pactum sui generis*), до якого можуть застосовуватися норми Закону України «Про адвокатуру», чи лише загальних положень ЦК про договори чи зобов'язання взагалі. Стосовно першого слід зауважити, що про договір особливого роду слід говорити лише в тих випадках, коли він має елементи, які не можуть бути зведені до відомих договірних типологій. Договір про надання правової допомоги може конструюватися на основі: договорів на виконання робіт чи договорів з надання послуг, або їх одночасно змішаний договір [3, с. 89].

Специфіка надання юридичної допомоги адвокатом не може бути повною мірою врахована в межах конструкції загального цивільно-правового договору про надання послуг. Однак зобов'язання з надання послуг є основоположною моделлю регулювання відносин з надання послуг адвокатом.

На думку деяких юристів, надання правових порад, складання різноманітних юридичних документів та інші види юридичної допомоги в таких випадках не можна ототожнювати з обслуговуванням, послугами, оскільки під наданням послуг мається на увазі відповідна виробничо-господарська діяльність, яка спрямована на задоволення матеріальних чи інших потреб населення. Стосовно ж адвокатури не йдеться про виробничу діяльність, а дії адвокатів спрямовані на сприяння громадянам і організаціям у захисті ними своїх прав та інтересів [4, с. 2].

Норми ЦК України також визначають договір з надання послуг і договір доручення як найбільш прийнятні для регулювання відносин «адвокат–представник–клієнт».

Отже, підсумовуючи вищенаведене можна зробити висновок, що договір про надання правничої допомоги регулює відносини між адвокатом та клієнтом, що прямо впливає з положення ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Проте, не слід забувати, що основні положення укладення договорів регулюються цивільним законодавством. Віднесення договорів про надання правничої допомоги до певного виду договорів, які передбачені Цивільним кодексом

України є досить дискусійним питанням серед науковців. Більшість схиляються вважати цей договір до виду договорів про надання послуг та доручення.

Література:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: [Електронний ресурс]: за станом на 20 бер. 2020 р./ Верховна Рада України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.

2. Правила адвокатської етики: схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 1 жовтня 1999 року [Електронний ресурс]: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf.

3. Кравченко М. В. Договір про надання правової допомоги як правова конструкція. Юридичний вісник. 2015. № 1 (34). С. 86-91.

4. Книгін К. Г. Поняття і місце договору про надання юридичних послуг адвокатом у цивільному праві України / К. Г. Книгін [Електронний ресурс]: Режим доступу - [file:///C:/Users/Comp/Downloads/vamsup_2011_2\(7\)__18.pdf](file:///C:/Users/Comp/Downloads/vamsup_2011_2(7)__18.pdf).

УДК 342.56

Юридичні науки

ПРОБЛЕМАТИКА ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПРОФЕСІЙНОГО СУДДІ

Вербіцкий Б.А.,

студент юридичного відділення

Галицького коледжу імені В'ячеслава Чорновола

м.Тернопіль, Україна

*Науковий керівник **Самойлова І.А.***

викладач

Проблематика теоретичних аспектів і певної практики визначення правового статусу професійного судді, зокрема вимог до кандидата на посаду судді, а також порядок створення суддівського корпусу, у літературі представлена науковими працями Тодоренка В.П., Шевчука І.В., Кравчука М.Б., тощо. Попри значний обсяг наукових досліджень, проблема правового статусу професійного судді залишається досі не вирішеною [1, с.263].

Після проголошення незалежності України суди загальної юрисдикції почали набувати важливого значення у суспільстві і державі як органи публічної адміністрації, які мають забезпечувати неухильне й точне застосування чинного законодавства, що, у свою чергу, є однією з обов'язкових умов захисту прав та свобод людини, прав та законних інтересів юридичних осіб, гарантованих Конституцією України, а окрім того, інтересів самого суспільства і держави.

Одним із основних завдань сучасної судово-правової реформи полягає у реалізації демократичних ідей правосуддя, які вироблені світовою практикою й наукою. У цьому зв'язку особливого значення набуває розробка концептуальних основ статусу суддів України, який відповідатиме міжнародним стандартам, оскільки виключно останні є носіями судової влади в державі.

Особливо ці питання стали актуальними в умовах сьогодення, у період прийняття та оновлення процесуального і судового законодавства України. Тому саме зараз є таким необхідним принципово новий підхід до визначення поняття, змісту і структури правового статусу судді [2, с.34-35].

Поняття правового статусу судді, визначається юридичною енциклопедією, відповідно до якої *правовий статус* (у перекладі з латинської «становище») – це сукупність прав і обов'язків фізичних та юридичних осіб, які визначаються Конституцією України, законами, нормативно-правовими актами та міжнародними договорами, ратифікованими Верховною Радою України.

Правовий статус професійного судді характеризує обсяг правових можливостей, певну міру свободи поведінки носія судової влади.

Питання статусу судді, з однієї сторони, є одним з ключових питань при визначенні його місця та ролі в судовій владі, а з іншої – досить структурованим інститутом, що й зумовлює певну складність його розгляду.

Враховуючи всі події, що склалися в Україні впродовж останніх років, проблематика правового статусу суддів є значно актуальним питанням в умовах сучасності.

Досить значний внесок у розробці цієї проблеми зробили такі вчені, як В. Бринцева, Т. Варфоломеев, В. Висоцька, В. Гринюк, В. Маляренко, І. Марочкіна,

В. Молдован, Л. Москвич, І. Назарова, С. Подкопаєва, В. Попелюшко, С. Прилуцька, В. Селіванов, С. Слінько, М. Хавронюк, В. Шишкін та інші. Проте, незважаючи на те, що окремі проблеми правового статусу суддів, в різні часові періоди були предметом вивчення ряду вчених, все ж таки, єдина думка щодо поняття та змісту правового статусу судді відсутня [3, с.56].

Окремою темою у цьому питанні є проблема тиску на суддю. Це створює реальну загрозу їх незалежності, яка є конституційним принципом і забезпечується, крім іншого, заборонаю будь-якого впливу на суддів (чч.1 і 2 ст.126).

У **ч.3 ст.6 закону «Про судоустрій і статус суддів»** закріплено, що «втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою дискредитації суду або впливу на безсторонність суду, заклики до невиконання судових рішень забороняються і мають наслідком відповідальність, установлену законом» [4].

Однак останнім часом набули досить системного характеру випадки, коли на адресу суддів і членів їхніх сімей лунають погрози, неодноразово блокувалися приміщення, надходять повідомлення про їх мінування тощо. Тому, враховуючи все це виникає запитання: чи має суддя, який виконує свої професійні обов'язки, ефективні засоби захисту в разі тиску під час розгляду справи та прийняття рішення?

На жаль, реалії сьогодення засвідчують відсутність дієвих та ефективних методів протидії тиску і результативних засобів захисту [5, с.136].

Я вважаю, що деякі аспекти побудови судових систем і роботи суддів країн Європи, а також досвід проведення судових реформ доцільно було використати для введення у вітчизняне законодавство. Значна частина нововведень вже починає поступово втілюватись на практиці. **Проте, є досить багато проблем, які залишаються невирішеними, зокрема:**

- ✚ на критично низькому рівні залишається довіра громадян до суду;
- ✚ суттєво висока завантаженість судів;
- ✚ залежність суддів і судів;

- ✚ вплив влади, тобто політизованість процедури формування суддівського корпусу;
- ✚ невиконання судових рішень, що набуло системного характеру;
- ✚ постійне недофінансування судової влади тощо.

Тому всі ці прогалини потребують вирішення та проведення змін [6].

Отже, така проблема, як реформування судової влади в Україні на сьогодні виявляє свою актуальність, оскільки найважливішими передумовами розвитку громадянського суспільства мають стати якісне, стабільне законодавство та ефективне правосуддя, які здатні реально забезпечувати надійний захист прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави.

Враховуючи все вищенаведене існує необхідність теоретичного осмислення нового етапу реформування судової системи в Україні, наближення її до європейських стандартів для ефективного вдосконалення та реалізації її на практиці. Спрямованість судово-правової реформи перш за все повинна спричинити до максимального забезпечення принципу верховенства права, а також до досягнення соціального ефекту у суспільстві, відновлення довіри до судової влади й створення умов доступного правосуддя [1, с.243].

Література:

1. Бульба О.С. Судова реформа в Україні: сучасний стан та перспективи удосконалення: монографія за ред.: О.С. Бульби. Київ, 2018. с.243.
2. Москович Л.М. Статус суддів: теоретичний та порівняльно-правовий аналіз: монографія за ред.: Л.М. Московича. Харків, 2015. с.34-38.
3. Федоренко В.Л. Конституційно-правовий статус суддів судів загальної юрисдикції: монографія за ред.: В.Л.Федоренко. Миколаїв, 2015. с.56.
4. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 30.05.2020).
5. Шевчук С.В. Судова правотворчість: світовий досвід і перспективи в Україні: підручник за ред.: С.В. Шевчука, 2016. с.134-137.
6. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/> (дата звернення 30.05.2020).

СУТНІСТЬ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРОКУРОРІВ

*Гороховська І. М.,
студентка юридичного відділення
Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола
м. Тернопіль, Україна*

Дисциплінарна відповідальність прокурорів є надзвичайно актуальним питанням на сьогоднішній день і потребує численних досліджень. А сам авторитет органів прокуратури тісно пов'язаний із цим терміном.

Проблематика питання хоча не здобула ще свого належного висвітлення в працях вітчизняних науковців, проте деякі її аспекти все ж стали об'єктом відповідного вивчення у працях правознавців. Зокрема, це роботи Подкопаєва С. В., Попова Г. В., Соколової О. В., Шумського П. В., Пшонки А. В. Та інших.

Дисциплінарна відповідальність прокурорів є одним (хоча і не головним) із засобів забезпечення їх дисципліни, а так само елементом внутрішньовідомчого контролю за поведінкою суб'єктів із особливим статусом та повноваженнями [1, с.102].

Дослівно термін «відповідальність» означає «покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за чийсь дії, вчинки, слова» [2, с.177].

Відповідальність розглядається в літературі, як елемент правового статусу посадової особи. Вона означає застосування певних юридичних засобів, включаючи засоби примусу, і має на меті забезпечити виконання посадових обов'язків, що передбачені законом та іншими нормативними актами.

Відповідальність посадових осіб є не лише заходом стягнення, а й засобом забезпечення виконання посадових обов'язків, умовою невідхилення від порядку і дисципліни, що вимагаються від службовця. Тут не мається на увазі покарання. Під впливом думки про настання відповідальності за неправомірні дії та вчинки, прокурори здійснюють свої обов'язки, додержуючись всіх приписів закону та

інших нормативних актів. І стає реальним здійснення прокурорської діяльності на засадах законності, справедливості, неупередженості та об'єктивності. В більш широкому розумінні, відповідальність - це чинник, що направлений на утворення передумов для конкретної реалізації посадових обов'язків.

Дисциплінарна відповідальність прокурорів, як й інша юридична відповідальність впливає не лише на прокурора, що не дотримується покладених на нього вимог, а й на потенційних правопорушників, змінюючи їхнє розуміння дійсності.

В таких нормативних актах як Закон України «Про прокуратуру» та Дисциплінарний статут прокуратури України чітко визначено перелік стандартів професійної діяльності та поведінки прокурора, невиконання чи порушення яких тягне за собою застосування деяких негативних санкцій. У ст. 9 Дисциплінарного статуту прокуратури України закріплено низку видів дисциплінарних стягнень – несприятливих наслідків, які настають у випадку вчинення прокурорами дисциплінарних проступків, зокрема:

- 1) догана;
- 2) пониження в класному чині;
- 3) пониження в посаді;
- 4) позбавлення нагрудного знаку «Почесний працівник прокуратури України»;
- 5) звільнення;
- 6) звільнення з позбавленням класного чину [3].

З цього випливає, що сама наявність закріплення в нормативних актах дисциплінарної відповідальності вносить свої корективи у формування поведінки на підставі утримання від правопорушень.

Застосування до прокурорів заходів дисциплінарного впливу виражається у сприйнятті порушниками наслідків скоєного. В даному випадку відповідальність конкретна та індивідуальна. Вона забезпечується державою і виражає ступінь негативної оцінки проступку і особи прокурора, який вчинив протиправне діяння.

Превенція скоєння нових правопорушень є умовою, на яку спрямований сам факт відповідальності. Можливість застосування заходів примусового

впливу налаштовує особу проти скоєння правопорушення. В даному випадку доцільна приватна превенція. А вироблення в інших осіб мотивів до дотримання норм права через загрозу застосування заходів примусового характеру є загальною превенцією.

Отже, дисциплінарна відповідальність прокурорів – це один із засобів забезпечення дотримання дисципліни та виконання посадових обов'язків, що на них покладається.

Поняттям «дисципліна» охоплюється «твердо встановлений порядок, дотримання якого є обов'язковим для всіх членів даного колективу; витриманість, звичка до суворого порядку» [2, с.300]. Дисципліна являється невід'ємним елементом діяльності якої завгодно організації. Вона має на меті забезпечення єдності у досягненні поставлених цілей та є необхідною умовою будь-якої загальної праці.

Сутність службової дисципліни полягає у визнанні її комплексного характеру.

Отже, коли дії і поведінка прокурорів є неналежними та не відповідають даним критеріям, можна вважати, що присутній факт недисциплінованої поведінки або порушення службової дисципліни. Це означає, що має назріти застосування відповідного регулювання уповноваженим суб'єктом.

Реагування суб'єктів дисциплінарної влади, звертаючи увагу особливий статус прокурорів, має здійснюватися у відповідності із законами. Оскільки дисциплінарна відповідальність, як вид юридичної відповідальності, зв'язана із примусом, що знаходить місце в зазначенні певних негативних санкцій, то неточне або ж невідповідне її застосування тягне за собою ряд наслідків, одним із яких є обмеження незалежності прокурорів. Отже для подолання такого роду проблеми необхідно створити ряд гарантій, сформований на засадах справедливості та обґрунтованості. До таких гарантій, зокрема, можна віднести:

- 1) точне законодавче визначення підстав відповідальності;
- 2) встановлення строків притягнення до відповідальності ;
- 3) належну процедуру розгляду питання про дисциплінарну відповідальність.

В літературі А. В. Пшонки зверталася увага на можливість колегіального розгляду питання про дисциплінарну відповідальність прокурорів, зокрема про створення дисциплінарних комісій прокуратури [4].

Правовою базою дисциплінарної відповідальності прокурорів є:

а) Закон України «Про прокуратуру», в ч. 3 ст. 48 якого визначено, що за порушення закону, неналежне виконання службових обов'язків, вчинення ганебного вчинку прокурори і слідчі несуть відповідальність згідно з Дисциплінарним статутом прокуратури України, який затверджується Верховною Радою України [5];

б) Дисциплінарний статут прокуратури України що регулює питання порядку заохочення та притягнення до дисциплінарної відповідальності прокурорсько-слідчих працівників, а також працівників навчальних наукових та інших установ прокуратури які мають класні чини (стаття 3) [3]. Цей нормативний акт, прийнятий 6 листопада 1991 року, за багатьма критеріями не відповідає дійсному стану розвитку прокуратури України.

У міжнародних документах також містяться положення щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів. Так, п. п. 21, 22 «Дисциплінарні стягнення» Керівних працівників щодо ролі держобвинувачувачів (1990 рік) зазначено, що питання про накладення дисциплінарного стягнення на осіб, які здійснюють судові переслідування, базується на законі або нормативних актах. Скарги на осіб, в яких стверджується, що вони порушили професійні стандарти, невідкладно і безпосередньо розглядаються у відповідності з певною процедурою. А розгляд справи про накладення дисциплінарних стягнень гарантує об'єктивну оцінку та прийняття об'єктивного рішення. Він здійснюється «...у відповідності до закону, Кодексу професійної поведінки та іншими встановленими стандартними і етичними нормами і у світлі цих Керівних принципів» [6].

Про дисциплінарну відповідальність прокурорів згадується і в Рекомендації R (2000 року) 19 Комітету міністрів державам-членам щодо ролі державної прокуратури в системі кримінального судочинства (2000 рік), зокрема, що «дисциплінарні провадження проти державних прокурорів регулюватимуться законом і гарантуватимуть і справедливість об'єктивних оцінок, і прийнятих

рішень, які повинні підлягати незалежному і в безсторонньому контролю» [7]. Як сказано у пояснювальній записці до рекомендації, прокурори повинні у кінцевому рахунку мати змогу звертатися з поданням до незалежного та безстороннього органу про перегляд застосування дисциплінарних санкцій. Проте це не виключає обов'язкового попереднього адміністративного або ієрархічного перегляду дисциплінарної справи.

Отже, дисциплінарна відповідальність більшою мірою спрямована не на покарання порушника, а на зміну його свідомості та свідомості інших працівників. Цей інститут має на меті запобігти виникненню порушень трудової дисципліни прокурорами, що, в свою чергу, дозволить підвищити рівень довіри населення до працівників прокуратури України, адже він на даний момент знаходиться на дуже низькій сходинці.

Література:

1. Професійна етика прокурора: навчальний посібник / [Подкопаєв С. В., Попов Г. В., Соколова О. В., Шумський П. В. Та ін.]; за заг.ред. О. М. Литвака. – Київ – Дрогобич: Просвіт, 2012. – 128 с.
2. Великий Тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. Ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – С. 1417.
3. Дисциплінарний статут прокуратури України: Постанова Верховної Ради України від 6 листопада 1991 р. № 1796-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України. – 1992. - № 4.
4. Пшонка А. В. Дисциплінарна відповідальність прокурорів: дис... канд. юрид. наук: 12.00.10 / Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х., 2006.
5. Закон України «Про прокуратуру» 2020.
6. Керівні принципи, що стосуються ролі осіб, які здійснюють судове переслідування / від 7 вересня 1990.
7. Рекомендації R. 2000 року / 19 Комітету міністрів державам-членам щодо ролі державної прокуратури в системі кримінального судочинства / 2000.

ПОНЯТТЯ ТА УМОВИ ПРАВОМІРНОСТІ ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ,
ЩО ВЧИНИЛА ЗЛОЧИН

Збишко І.В.

*курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Науковий керівник: Філіпп А.В.
кандидат юридичних наук, доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Особа, що вчинила злочин, зазвичай намагається уникнути кримінальної відповідальності, переховується, втікає від органів слідства та суду, а коли її намагаються затримати, часто вчиняє опір. У зв'язку із цим важливе значення має створення всіх необхідних умов для реалізації громадянами права на затримання злочинців.

Відповідно до розділу VIII Загальної частини Кримінального кодексу України затримання особи, що вчинила злочин є обставиною, що виключає суспільну небезпечність і протиправність діяння.

Частина 1 статті 38 Кримінального кодексу України встановлює: «Не визнаються злочинними дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення посягання, спрямовані на затримання особи, яка вчинила злочин, і доставлення її відповідним органам влади, якщо при цьому не було допущено перевищення заходів, необхідних для затримання такої особи» [4].

У законі фактично названі два види дій, що називаються затриманням. Це затримання як дія, що проводиться для запобігання злочину та закріплення його слідів, і затримання як засіб процесуального примусу – запобіжний захід з метою приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Відповідно до ст. 38 КК України кримінально-правове затримання

передбачає фактичне затримання особи, що вчинила злочин, співробітниками органів внутрішніх справ, інших органів, уповноважених здійснювати це затримання, а також громадянами з імовірністю можливого заподіяння шкоди особі, що вчинила злочин. В даному випадку при затриманні виділяють наступні етапи: піймання, захоплення і доставки затриманого в правоохоронні органи. [2, с.15-16]. Цей вид затримання здійснюється до відкриття кримінального провадження і внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Його підставами можуть бути лише ті, які вимагають негайних дій щодо припинення злочинної діяльності та затримання підозрюваного, коли для документального оформлення немає часу [6, с.398-399].

Дії, спрямовані на затримання злочинця, є суспільно-корисними, оскільки запобігають вчиненню нових злочинів і разом з тим забезпечують здійснення правосуддя. Такі дії є правом громадян і обов'язком службових осіб, правоохоронних органів.

Юридична практика свідчить, що серед громадян, які не є службовими особами і працівниками правоохоронних органів, затримання осіб, що вчинили злочин, найчастіше відбувається під час вчинення таємного або відкритого викрадення майна і здійснюється переважно потерпілими, свідками або охоронцями підприємств.

Так, наприклад, рішенням Конотопського міськрайонного суду Сумської області по справі №577/2417/19 (провадження №1-кп/577/356/19) було встановлено, що протиправні дії особи, яка намагалася вчинити злочин, направлені на заволодіння металевую рельсою, були викриті та припинені працівником державного підприємства «Авіакон» [8].

Рішення Макарівського районного суду Київської області по справі №370/1312/15-к встановлено, що двоє осіб здійснювали крадіжку віконних решіток будинку культури. Почувши сторонні звуки з будинку культури вийшли працівники, які побачивши протиправні дії обвинувачених та почали кричати на них. Обвинувачені втекли геть, але згодом були затримані працівниками сільської ради [10].

Рішенням Конотопського міськрайонного суду Сумської області по справі №577/800/18 (провадження №1-кп/577/227/18) встановлено, що під час здійснення крадіжки в магазині особи, що намагалися вчинити злочин, при виході були затримані працівниками охорони. Виконавши усі дії, які вважали необхідними для доведення злочинного наміру до кінця, обвинувачені не змогли закінчити злочин з причин, які не залежали від їх волі, так як були викриті та затримані охороною торговельного закладу [9].

В усіх вище перелічених випадках суди кваліфікують дії осіб, котрі вчиняли злочин, як замах на таємне викрадення чужого майна (крадіжка) за ст. 15, ст. 185 Кримінального кодексу України.

Затримання особи, яка вчинила злочин, означає позбавлення її можливості вільного пересування та вчинення певних дій, насамперед спрямованих на зникнення з місця вчинення злочину. Не зважаючи на короткочасний характер застосування, затримання – один з найбільш жорстких видів примусу. Даний захід створює необхідні умови для з'ясування причетності особи до вчинення злочину. Своєчасно застосоване затримання перешкоджає продовженню злочинної діяльності, не дозволяє підозрюваному ухилитися від досудового розслідування, сприяє встановленню істини у справі. Тому не випадково цей захід досить часто застосовується в практичній діяльності правоохоронних органів [5, с.67].

На думку, С. Г. Блинської, правомірним затримання буде, якщо насильницькі дії, спрямовані на обмеження волі злочинця для доставляння його до відповідних органів влади, були вимушено викликані необхідністю затримання та відповідали небезпечності вчиненого посягання й обставинам затримання злочинця. Право на затримання злочинця має кожний громадянин, незалежно від того, чи є у нього можливість звернутись за допомогою до представників влади [5, с. 22].

Відповідно до ст. 38 дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення злочину, спрямовані на затримання особи, яка його вчинила, і доставлення її відповідним органам влади, не є злочином, якщо вони були необхідні для затримання і відповідали небезпечності посягання та обставині затримання злочинця. Ч. 1 ст. 38 охоплюються також ситуації, коли затриманій

особі під час затримання заподіяно певну шкоду [1, с.681].

Аналіз ст. 38 КК України свідчить про те, що заподіяння шкоди особі, яка вчинила злочин, при затриманні буде правомірним, тобто таким, що виключає кримінальну відповідальність, лише при дотриманні певних умов.

Такі умови впливають зі ст. 38 КК, вони апробовані практикою та сформульовані у теоретичних працях:

1) особа, яка затримується, вчинила злочин. Точніше було б вести мову про затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину. Треба констатувати наявність принаймні однієї з підстав:

- коли особу застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення;

- коли очевидці, в тому числі й потерпілі, прямо вкажуть на певну особу, стверджуючи, що саме вона вчинила злочин;

- коли на підозрюваному або на його одязі, при ньому або в його житлі виявлено явні сліди злочину.

Вид злочину, у зв'язку з яким затримується особа, загалом не має кримінально-правового значення.

Отже, відповідно до кримінального законодавства затримання особи, що вчинила злочин – це дії потерпілого та інших осіб безпосередньо після вчинення злочину, спрямовані на затримання особи, яка його вчинила, і доставлення її відповідним органам влади. Затримання особи, що вчинила злочин є обставиною, що виключає злочинність діяння. Характер заходів по затриманню злочинця повинен відповідати обстановці його затримання. Затримання є правомірним якщо шкода, заподіяна особі, яка вчинила злочин, є необхідною для її затримання і відповідає небезпечності посягання, а також застосування насильства до особи, яка вчинила злочин, є вимушеним. Перевищення заходів, необхідних для затримання злочинця, має наслідком юридичну відповідальність.

Література:

1. Азаров Д. С., Савченко А. В., Чернея В. В. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: станом на 5 берез. 2018 р. / за заг.

ред. О. М. Джужі. Нац. акад. внутр. справ. - 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1101 с.

2. Блинська С.Г. Кримінально-правова природа затримання особи, що вчинила злочин, як обставини, що виключає злочинність діяння : дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Київський національний університет внутрішніх справ України. Київ, 2006. 235 с.

3. Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. для студ. юрид. вузів і ф-тів / Г. В. Андрусів та ін.; за ред. П. С. Матишевського. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 506 с.

4. Кримінальний кодекс України: Закон від 05.04.2001 р. № 2341-III. – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 12.03.2020).

5. Назаров В.В. Проблемні питання застосування затримання у кримінальному провадженні. *Науковий вісник інституту міжнародних відносин нау. серія: економіка, право, політологія, туризм*. Київ, 2010. №2 С. 67-70.

6. Примаченко В. Ф. Кримінальна відповідальність за перевищення заходів, необхідних для затримання особи, яка вчинила злочин. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів, 2012. №2. С. 243-253.

7. Рішення Гощанського районного суду Рівненської області від 15.09.2015 р. по справі № 1703/1885/2012. Єдиний державний реєстр судових рішень. – URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/50304692> (дата звернення: 15.04.2020).

8. Рішення Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 08.08.2019 р. по справі №577/2417/19. Єдиний державний реєстр судових рішень. – URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/50304692> (дата звернення: 15.04.2020).

9. Рішення Конотопського міськрайонного суду Сумської області від 13.09.2018 р. по справі №№577/800/18. Єдиний державний реєстр судових рішень. – URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76488181> (дата звернення: 15.04.2020).

УЧАСТЬ СБУ У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

*Зубик А.Р.**студент юридичного факультету**Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола**м. Тернопіль, Україна*

Антитерористична операція на Сході України почалася 14 квітня 2014 року. Під час цієї операції українські правоохоронці та військові стримували наступ проросійських незаконних збройних формувань, які захопили окремі райони Донецької та Луганської областей. Увесь цей час операцією керувала Служба безпеки України, зокрема антитерористичний штаб. Однак за чотири роки конфлікт на Донбасі фактично перетворився на "гібридну війну". Починаючи з 2014 року, з захопленням Російською Федерацією українського пів-острова Крим, та частини території Донбасу, велику відповідальність у цьому покладають саме на Службу безпеки України. Від початку незалежності України, і по сьогоднішній день досить велика кількість співробітників різних органів України є агентами російських спецслужб, зокрема ФСБ, і це не є секретом ні для кого. Про це свідчить також і те що з початком окупації Криму, лише 215 із 2,500 агентів Служби безпеки України повернулись на підконтрольну Україні територію, інші ж прийняли присягу на вірність Російській Федерації, та ФСБ. Однак говорити лише про негативне було б не справедливо. Служба безпеки України за весь час Російської агресії викрила низку агентів ФСБ, та здобула досить багато свідчень про військові злочини Російської Федерації на Сході України. Серед найбільш гучних операцій Служби безпеки України є викрадення з так званої „ДНР” військового злочинця Володимира Цемаха, який у 2014 році брав участь у збитті літака Boeing 777 рейсу МН17. За підсумками розслідувань, здійснених протягом липня-вересня 2014 року представниками Ради безпеки Нідерландів та ряду міжнародних організацій було виявлено, що причиною падіння літака стало його ураження боєголовкою моделі 9Н314М ракети класу „земля повітря” серії 9М38,

якими оснащуються зенітно-ракетні комплекси “Бук”. Ця операція є досить важливою, оскільки власне в Володимира Цемаха були записані свідчення які підтверджують що саме бойовики „ДНР” під кураторством Російської Федерації причетні до цього злочину. В 2014 році Служба безпеки України здійснила низку невдалих операцій, зокрема бої за Слов’янськ та інші. Підрозділ Служби безпеки України „Альфа”, який активно протидіяв агресії зазнавав втрат та невдач. Однак, 14 квітня 2020 року, агенти Служби безпеки України за сприянням Американських та Європейських спецслужб викрили російського агента, Валерія Шайтанова, що займав посаду Генерала Служби безпеки України. Власне він був керівником більшості операцій у зоні АТО. Звідси стає відомим, чому в 2014 році Україна несла великі втрати, та втрачала місто за містом, село за селом. Валерій Шайтанов був завербований ФСБ ще до початку війни на Сході України, та видавав усі відомі йому дані російським кураторам. Більшість завдань Служби безпеки України на Донбасі полягає не в тому, щоб відстоювати Україну в окопах з автоматом, а власне в тому, щоб викривати агентурні зв’язки спецслужб ворога, та ліквідувати їх. Станом на жовтень 2018 внаслідок агресії Росії проти нашої країни загинуло 27 співробітників Служби безпеки України, ще 128 співробітників отримали поранення. За мужність і героїзм під час проведення АТО та ООС 227 співробітників української спецслужби нагороджені державними нагородами. І саме боєць «Альфи» капітан Служби безпеки України Геннадій Біліченко став першою жертвою російської кулі на Донбасі, коли українські силовики потрапили у ворожу засідку під Слов’янськом 13 квітня 2014 р. За 5 років Служба безпеки України запобігла 300 терактам, вилучила 960 тисяч вибухових пристроїв. Окрім того на рахунку Служби безпеки України лише за минулий рік — припинення діяльності кількох агентурних мереж, що були створені російською військовою розвідкою, установлено понад 150 членів терористичних організацій «ДНР/ЛНР», більше третини з яких затримано.[1,2,3]

Також я впевнений, що чимало досягнень що не набули огласки також відіграли значний вплив в ході війни, та досі становлять значний бар’єр для ворога.

Література:

1. Служба безпеки України | Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Служба_безпеки_України
2. Війна на Сході України \ \ Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Війна_на_Сході_України
3. Лілія Ржеутська - АТО стане ООС: що зміниться зі зміною формату операції на Донбасі \ \ 30.04.2018 \ \ Режим доступу: <https://p.dw.com/p/2wsOf>

Юридичні науки

КОЛЕКТИВНИЙ ДОГОВІР

Казновська Олеся
студентка II курсу біологічного факультету,
Науковий керівник Щербина Євген Миколайович
доцент, к.ю.н., доцент кафедри цивільного,
трудового та господарського права
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

Колективний договір — угода, яка укладається між власником або уповноваженим органом (особою) і одним або кількома профспілковими чи іншими уповноваженими на представництво трудовим колективом органами, а у разі відсутності таких органів — представниками трудящих, обраними та уповноваженими трудовим колективом. Колективний договір є результатом соціального партнерства та діалогу на локальному рівні.

Метою укладення колективного договору є врегулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин, а також узгодження інтересів трудящих, власників та уповноважених ними органів.

Так, колективний договір укладається на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності і господарювання, які використовують найману працю.

Також, колективний договір може укладатися в структурних підрозділах

підприємства в межах компетенції цих підрозділів. Під такими підрозділами маються на увазі цехи, відділи, сектори тощо. Однією із сторін колективного договору є власник або уповноважений ним орган, другою стороною колективного договору є профспілковий чи інший уповноважений на представництво трудовим колективом орган, а у разі відсутності такого органу – представники трудящих, які обрані і уповноважені трудовим колективом.

Врегулювання відносин між власником або уповноваженим ним органом з працівниками шляхом укладення колективного договору дозволить створити надійний соціальний клімат в колективі та мінімізувати можливість конфліктів і страйків при умові виконання колективного договору. Крім того, колективний договір служитиме стабілізатором прав власника або уповноваженого ним органу і працівника протягом дії колективного договору. Доцільно зазначити, що умови колективних договорів, які укладені відповідно до чинного законодавства є обов'язковими для підприємств, на які вони поширюються, та сторін, які їх уклали. Але, якщо умови колективних договорів погіршують порівняно з чинним законодавством становище працівників, то такі умови є недійсними, і забороняється включати їх до колективних договорів. Необхідно наголосити на тому, що чинне законодавство України забороняє будь-яке втручання, яке може обмежити законні права працівників та їх представників або заборонити їх здійснення, з боку органів представницької і виконавчої влади та господарського управління, політичних партій, власників або уповноважених ними органів при укладенні та виконанні колективних договорів. Крім того, не допускається ведення переговорів та укладення колективних договорів від імені працівників організаціями або органами, які створені чи фінансуються власниками або уповноваженими ними органами, політичними партіями. Також, у разі коли інтереси трудового колективу представляє профспілковий орган, інтереси власника або уповноваженого ним органу не можуть представляти особи, які є членами виборного органу цієї профспілки.

Слід звернути увагу та тому, що укладенню колективного договору обов'язково передують колективні переговори. Право на ведення таких

переговорів і укладення колективних договорів від імені найманих працівників надається професійним спілкам, об'єднанням профспілок в особі їх виборних органів або іншим представницьким організаціям трудящих, які наділені трудовим колективом відповідними повноваженнями. В законодавстві України відсутня норма, якою б покладался обов'язок про початок переговорів на якусь конкретну сторону.

Так, будь-яка зі сторін не раніше ніж за три місяці до закінчення строку дії колективного договору або у строки, визначені договором, письмово повідомляє іншу сторону про початок переговорів. Інша сторона протягом семи днів повинна розпочати переговори. Порядок ведення переговорів з питань розробки, укладення або внесення змін до колективного договору визначається сторонами і оформлюється відповідним протоколом. Доцільно зазначити, що для ведення переговорів і підготовки проекту колективного договору із представників сторін утворюється робоча комісія. Сторони можуть переривати переговори з метою проведення консультацій, експертиз, отримання необхідних даних для вироблення відповідних рішень і пошуку компромісів. Так, сторони колективних переговорів зобов'язані надавати учасникам переговорів всю необхідну інформацію щодо змісту колективного договору, угоди. Учасники переговорів не мають права розголошувати дані, що є державною або комерційною таємницею, і підписують відповідні зобов'язання. Щодо змісту колективного договору, то його визначають сторони колективного договору в межах своєї компетенції. Так, у колективному договорі встановлюються взаємні зобов'язання сторін щодо регулювання виробничих, трудових, соціально-економічних відносин, зокрема: зміни в організації виробництва і праці; забезпечення продуктивної зайнятості; нормування і оплати праці, встановлення форми, системи, розмірів заробітної плати та інших видів трудових виплат (доплат, надбавок, премій та ін.); встановлення гарантій, компенсацій, пільг; участі трудового колективу у формуванні, розподілі і використанні прибутку підприємства (якщо це передбачено статутом); режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку; умов і охорони праці; забезпечення житлово-побутового, культурного, медичного

обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку працівників; гарантії діяльності профспілкової чи інших представницьких організацій трудящих; умов регулювання фондів оплати праці; забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Також колективний договір може передбачати додаткові порівняно з чинним законодавством гарантії, соціально-побутові пільги.

Чинним законодавством України встановлено контроль за виконанням колективного договору. Такий контроль проводиться безпосередньо сторонами, що їх уклали, або уповноваженими ними представниками. У разі здійснення контролю сторони зобов'язані надавати необхідну для цього наявну інформацію. Доцільно зазначити, що положення колективного договору поширюються на всіх працівників підприємств незалежно від того, чи є вони членами профспілки, і є обов'язковими як для власника або уповноваженого ним органу, так і для працівників підприємства. Крім того, слід наголосити на тому, що після закінчення строку дії колективний договір продовжує діяти до того часу, поки сторони не укладуть новий або не переглянуть чинний, якщо інше не передбачено самим договором. Також, колективний договір зберігає чинність у разі зміни складу, структури, найменування уповноваженого власником органу, від імені якого укладено цей договір. У разі реорганізації підприємства він зберігає чинність протягом строку, на який його було укладено, або може бути переглянутий за згодою сторін. У разі зміни власника підприємства чинність колективного договору зберігається протягом строку його дії, але не більше одного року. У цей період сторони повинні розпочати переговори про укладення нового чи зміну або доповнення чинного колективного договору. Варто відзначити, що у разі ліквідації підприємства колективний договір діє протягом усього строку проведення ліквідації. Слід звернути увагу на те, що на новоствореному підприємстві колективний договір укладається за ініціативою однієї із сторін у тримісячний строк після реєстрації підприємства, якщо законодавством передбачено реєстрацію, або після рішення про заснування підприємства, якщо не передбачено його реєстрацію. Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний ознайомити з колективним договором усіх працюючих.

Доцільно зазначити, що сторони, які підписали колективний договір, щорічно в строки, передбачені колективним договором, звітують про його виконання. На осіб, які представляють власника або уповноважений ним орган чи профспілки або інші уповноважені трудовим колективом органи і з вини яких порушено чи не виконано зобов'язання щодо колективного договору, накладається штраф, і вони також несуть дисциплінарну відповідальність. Разом з цим, на вимогу профспілок, іншого уповноваженого трудовим колективом органу власник, або уповноважений ним орган зобов'язаний вжити заходів, передбачених законодавством, до керівника, з вини якого порушуються чи не виконуються зобов'язання по колективному договору.

Також, чинним законодавством України передбачено відповідальність у вигляді штрафу та дисциплінарну відповідальність за ухилення від участі в переговорах по укладенню, зміні або доповненню колективного договору, за порушення і невиконання колективного договору, за ненадання інформації, необхідної для колективних переговорів і здійснення контролю. Порядок і строки накладення штрафів регламентуються Кодексом України про адміністративні правопорушення. Справи з цих питань розглядаються судом за поданням однієї із сторін колективного договору, відповідних комісій або з ініціативи прокурора.

Юридичні науки

БОРОТЬБА З ПЛАСТИКОМ НА ЗАКОНОДАВЧОМУ РІВНІ:
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

*Ковтун Ольга,
студентка 3 курсу 7 групи ІПКОЮ
НЮУ ім.Ярослава Мудрого*

На даний момент в світі більшу частину відходів складають пластикові вироби, але про їх переробку знає досить мало країн. Пластикові відходи забруднюють нашу планету, впливають на здоров'я людини і роблять непридатні умови для існування тварин. Близько 80 відсотків всього сміття в Світовому

океані - це пластик. За даними ООН, в світовий океан в рік потрапляє понад 13 мільйонів тонн пластику, який губить місцеву флору і фауну. Найбільш яскрава ілюстрація забруднення океану - сміттєвий острів в Тихому океані, який, в основному, складається з пластику. За прогнозами Всесвітнього економічного форуму до 2050-го його стане більше, ніж риби.[1] Він повільно розкладається і зосереджується на поверхні моря і на дні, завдаючи каласальної шкоди риба, птахам і тваринам. Згідно з даними американської громадської ініціативи One Less Straw, щороку в результаті проковтування шматків пластикового сміття в світі гине 100 тисяч морських тварин і 1 мільйон морських птахів.

Почати слід з історії виробництва пластику, що є досить довгою. Протягом століття світ пластика змінювався з безпрецедентною швидкістю. Спочатку він розроблявся з целюлози або рослинного матеріалу. Але в 1907 році був створений перший повністю синтетичний пластик. Відмінність цих двох матеріалів полягає в тому, що пластмаси, виготовлені з рослинної сировини, можуть насправді руйнуватися, тоді як синтетичний пластик буде коли-небудь розбиватися на більш дрібні шматки. Близько 4% світового споживання нафти використовується як сировина для виробництва пластику, а аналогічна кількість використовується як енергія у виробничому процесі. Окрім використання нафти, для виробництва пластмас потрібне використання добавок. Кілька хімічних добавок - це пластифікатори, антипірени, тепло- та УФ-стабілізатори, біоциди, пігменти та розширювачі. [2] Декілька поширених добавок класифікуються як небезпечні відповідно до регламентів ЄС і класифікуються як канцерогенні, мутагенні, шкідливі для репродуктивного здоров'я, шкідливі для водного життя або мають стійкі негативні впливи на навколишнє середовище. Починаючи з 1960 року вперше пластик почав викликати стурбованість, адже його кількість в океані ставала все більше. В даний час уже створено кілька сотень видів пластмаси. З середини 90-х рр. ХХ ст. не припиняються спроби створити біопластик, наприклад, з крохмалю, рослинних жирів, цукрового очерету і інших видів відтвореного сировини, які можуть розкладатися з полімерів до мономерів під впливом різних мікроорганізмів або тільки сонячного світла.

Для боротьби із забрудненням навколишнього середовища поліетиленом та пластиком застосовуються різні заходи. Звісно, найдієвішим є введення заборони на законодавчому рівні на виробництво та заборону предметів із цього матеріалу. Першою країною, яка заборонила тонкі поліетиленові пакети ще у 2002 році, був Бангладеш, в Данії в 1994 році було введено податок на їх безкоштовну роздачу в торгових закладах. Станом на 2020 рік вісім штатів США - Каліфорнія, Коннектикут, Делавер, Гаваї, Мен, Нью-Йорк, Орегон та Вермонт - також заборонили одноразові пластикові пакети. А Індія стала першою країною світу, в якій заборонили використання одноразових виробів із пластику на судах, що заходять в порти і територіальні води держави.[3]

Незважаючи на довге існування цієї проблеми, у Європі з пластиковою реальністю почали боротися 3 роки тому. Тоді ухвалили директиву «Про скорочення впливу певних пластмасових виробів на навколишнє середовище», яка зобов'язує країни ЄС обмежувати використання поліетилену. Кожна держава обирає свій варіант – або накладає спеціальні податки, або вводить заборони. З 2021 року в країнах Євросоюзу не можна буде продавати посуд, столові прибори, трубочки, контейнери, ватяні палички і деякі інші предмети з пластика.[4] ЄС встановив норматив, згідно з яким до кінця 2025 року на кожну людину не повинно припадати більше, ніж 40 пакетів на рік.. Більш того, на Асамблеї ООН з навколишнього середовища 170 країн [домовилися](#) про скорочення використання пластика до 2030 року. Поряд з іншими розвиненими країнами Австралія і Нова Зеландія також приєдналися до боротьби з пластиковою епідемією.

Україна як держава, що бажає набути статусу повноправного (асоційованого) члена Європейського співтовариства, має додержуватися стандартів ЄС та імплементувати норми європейського законодавства. Саме тому Верховна Рада у першому читанні ухвалила закон про заборону поширення пластикових та оксорозкладних пакетів. Закон передбачає заборону з 1 січня 2022 року поширювати пластикові пакети товщиною до 50 мкм в об'єктах роздрібної торгівлі та об'єктах ресторанного господарства.[5]

Отже, проблеми екології є спільними для всього світу. І хоч пластик -

всього лише один з продуктів забруднення, його небезпека в тому, що він погано розкладається. Для збереження планети Земля всім необхідно дотримуватися загально визнаних стандартів скорочення, запобігання і контролю пластикового забруднення. Знищити або переробити 100% пластикових відходів поки неможливо. Але можна перерозподілити ресурси і боротися з тими джерелами пластика, які завдають найбільшої шкоди, саме тому, деякі держави зосереджуються на впровадженні ефективних програм утилізації, а інші накладають заборони або збори, щоб взагалі відмовити від використання пластику

Література:

1. «The New Plastics Economy. Rethinking the future of plastics» , *World Economic Forum*, 2016, p.7, http://www3.weforum.org/docs/WEF_The_New_Plastics_Economy.pdf

2. Маркус Клар, Девід Гуннарссон, Андреас Перекладник, Сесілія Хедфорста Улріка Дал, *все, що ви (не хочете) знати про пластику* , 11-24, 15 (2014).

3. Geyer R., Jambeck J.R., Lavender K. Law Production, use, and fate of all plastics ever made // *Science Advances*. Vol. 3. № 7. DOI 10.1126/sciadv.1700782

4. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Reduction of the Impact of Certain Plastic Products on the Environment, Brussels, 28.5.2018 COM (2018) 340 final.

5. Проєкт Закону України «Про скорочення використання пластикових пакетів від 12.02.2019 № 95072 http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH7-C31BA.html

Науковий керівник: к.ю.н. , асистент кафедри екологічного права НЮУ ім. Ярослава Мудрого, Копиця Є.М.

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ПРАЦІВНИКА ЯК ОДИН З ЕЛЕМЕНТІВ
СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ

Макимова М.К

Дніпропетровський державний

Університет внутрішніх справ

студентка напрямку

підготовки «Право»

Стрімкий розвиток інформаційних технологій надав широкі можливості доступу до інформаційних каналів як різноманітним організаціям та корпораціям, так і окремим особам. Вільний доступ до інформації сприяє розвитку особливості, але водночас існує необхідність розробки механізмів захисту персональних даних, оскільки в сучасних умовах це питання досі залишається відкритим.

Основним нормативно – правовим актом (далі – НПА), що регулює захист персональних даних є ЗУ « Про захист персональних даних » (далі – Закон) від 01.01.2011 року. Проте правники характеризують цей Закон як такий, що недостатньо відповідає Європейським стандартам. У цьому Закон доцільно б було передбачити розмежування персональних даних на вразливі та звичайні. До категорії вразливих персональних даних можна віднести, наприклад, расове походження, політичні та релігійні переконання, стан здоров'я, біометричні та генетичні дані [1, с. 104 - 107].

Вагомим кроком щодо запровадження Європейського підходу до захисту прав людини у сфері персональних даних є встановлення функції контролю за дотриманням законодавства про захист персональних даних Уповноваженому Верховної Ради України (далі – ВРУ) з прав людини від 01.01.2014 року.

Особливо гостро сьогодні постає проблема захисту персональних даних у трудових правовідносинах. Захист персональних даних передбачає баланс між максимальним розширенням доступу громадян до відкритої публічної інформації у державній, науковій, освітній сферах та захистом інформації приватного

змісту. Гарантії особистих даних у трудових правовідносинах можна поділити на загальні, що захищають персональні дані будь – якої фізичної особи та спеціальні, що забезпечують захист працівника [2, с. 200-205].

До загальних гарантій захисту персональних даних працівників можна віднести: наявність чітко визначених законодавством умов та підстав обробки персональних даних (перевірка компетентності працівника, нарахування заробітної плати). Проте як стверджує Уповноважений ВРУ з прав людини, у трудовому законодавстві потрібно розмежувати підстави обробки персональних даних, які потребують письмової згоди працівника та підстави, коли така згода не потрібна (подання податкової звітності, сплата податків). Однією з важливих загальних гарантій є безкоштовний та вільний доступ працівників до своїх особистих даних, які відповідні підрозділи підприємства, установи організації (далі – ПУО) видають у формі довідок [3, с. 55-58].

Також загальною гарантією є контроль за додержанням законодавства про захист персональних даних у трудових правовідносинах як з боку Уповноваженого ВРУ з прав людини, так і з боку судових органів, що в свою чергу забезпечує можливість притягнення винних осіб до юридичної відповідальності. В Україні передбачено адміністративну, кримінальну та цивільну відповідальність за порушення законодавства про захист персональних даних [4, с. 26-30].

Проект нового Трудового кодексу України від 27.12.2014 року передбачає спеціальні гарантії захисту персональних даних працівників. До спеціальних гарантій зокрема належить заборона обробки особистих даних про етнічне або расове походження, політичні та релігійні погляди, про стан здоров'я тощо. Відповідно до чинного трудового законодавства та проекту Трудового кодексу, недопустимо вимагати від працівника відомості не пов'язані зі становленням особи працівника, рівнем його освіти, кваліфікації [5, с. 66-70].

Згідно з проектом Трудового кодексу України встановлено такі спеціальні гарантії як обов'язковість згоди працівника на додатковий збір інформації про нього з попереднього місця роботи; зобов'язання роботодавця забезпечити конфіденційність відомостей, що є персональними даними. Хоча проект

Трудового кодексу містить більше спеціальних гарантій особистих даних працівників, ніж чинне трудове законодавство, але навіть такий перелік спеціальних гарантій ще потребує доповнень щодо відповідності Європейським стандартам.

Уповноважений ВРУ з прав людини рекомендує підвищити рівень вимог законодавства щодо захисту персональних даних, розробити внутрішні НПА щодо захисту особистих даних, створити систему обліку операцій, пов'язаних з обробкою персональних даних та доступом до них [6, с. 124-129].

Отже можна зробити висновок, що спеціальні гарантії захисту персональних даних працівників ще недостатньо врегульовані у чинному трудовому законодавстві, оскільки більшість таких гарантій закріплено в проекті Трудового кодексу, котрий ще не є діючим законодавчим актом. Захист персональних даних у трудовій сфері повинен враховувати всі етапи – від їх збирання до втрати ними актуальності. Для узгодження системи захисту персональних даних з Європейськими стандартами треба усунути деякі прогалини у національному законодавстві, наприклад, закріпити право доступу до персональних даних за відповідним запитом, право на знищення конфіденційної інформації про себе після звільнення, зазначити, що особа має право на збереження інформації про стан здоров'я, а в довідці про медичний огляд вказувати чи може особа виконувати трудові функції без вказівки діагнозу.

Література:

1. Грань О.В. Проблеми захисту персональних даних у контексті сучасної комунікації /О.В.Грань// Науковий вісник Ужгородського національного університету.- 2018. – вип. 19-с. 104-107
2. Брижко В.М. Захист персональних даних: реалії та практика сучасності /В.М.Брижко// Науковий вісник державного університету внутрішніх справ. – 2014. –вип. 3 – с. 200-205.
3. Куценко Р. Гарантії захисту персональних даних працівників в Україні/ Р.Куценко// Підприємництво, господарство і право. – 2018. – вип. 1-с. 55-58
4. Білозьоров Є.В. Правові гарантії захисту персональних даних в Україні: реалії та проблеми/Є.В.Білозьоров// Форум права.- 2015 – вип.107. – с. 26-30

5. Сопілко І.М. Механізм захисту персональних даних: проблеми та перспективи /І.М. Сопілко//Юридичний вісник.- 2016 – вип. 34. – с. 66-70

6. Гуцул С.Ф. Захист персональних даних працівників на підприємствах, установах, організаціях. -2016. –вип. 4. –с.124 - 129

Юридичні науки

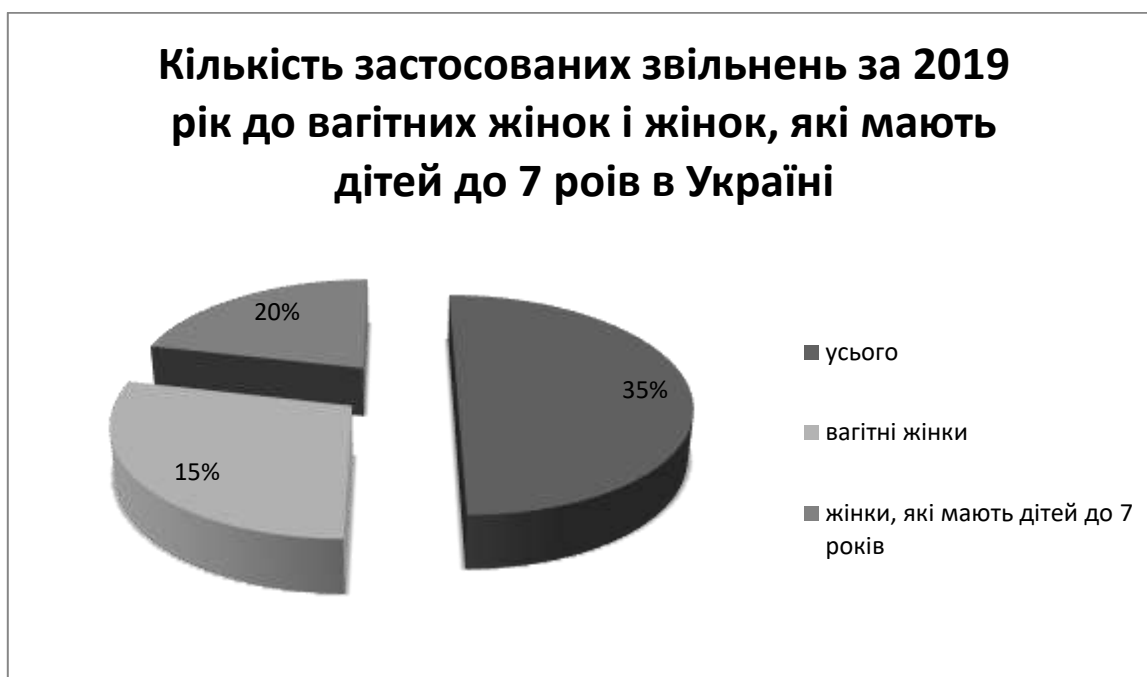
**ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВІДБУВАННЯ ПОКАРАННЯ З ВИПРОБУВАННЯМ
ВАГІТНИХ ЖІНОК І ЖІНОК, ЯКІ МАЮТЬ ДІТЕЙ ВІКОМ ДО СЕМИ РОКІВ
В УКРАЇНІ ТА В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ**

Мосієнко Д.В.,
*курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник: **Корогод С.В.**
викладач кафедри кримінального права
та примінології факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Вже протягом багатьох сторічч вчені та законодавці різних країн досліджують питання про звільнення жінок, які мають дітей до 7 років. Адже мати для дитини – це символ дитинства, перше слово, перші обійми. За даними Міністерства юстиції України протягом 2017-2019 років все більше жінок, особливо вагітних жінок (45% від загальної кількості жінок, які скоїли злочини) вчинюють злочини, науковці вважають, що це пов'язано із психологічними та гормональними змінами в організмі жінки. Однак, не карати їх чи повністю звільнити від кримінальної відповідальності неможливо, бо кожен має відповідати за свої дії. Адже зараз особливо гострим є питання рівності чоловіків та жінок у їх правах, а тому законодавці по-різному бачать підходи до вирішення проблеми звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей до 7 років.

Особливо актуальним сьогодні постає питання про порядок звільнення таких жінок, а також проблеми під час застосування звільнення з метою недопущення вчинення повторних злочинів.

За офіційними статистичними даними Міністерства юстиції України за 2019 рік було застосовано звільнення від покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей до 7 років – 35 % від загальної кількості.

Що ж стосується Європейських країн, то серед ув'язнених жінок, вагітних жінок – 10%, а жінок, які мають дітей до 7 років – 15% від загальної кількості. Однак, точних цифр для цього часу немає, адже органи рідко зберігають інформацію стосовно даного питання. Різні органи дослідження країн Європи намагалися кількісно оцінити масштаби проблеми для деяких країн. Так, наприклад в Австралії приблизно до 145 000 вагітних жінок застосоване звільнення від відбування покарання з випробуванням.

Розвиток інституту звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей до 7 років зародилось у другій половині XIX століття як результат пошуку заміни короткострокового позбавлення волі і вперше отримавши законодавче закріплення в 1888 р. у Бельгії, одержало швидкого світового визнання й поширення, оскільки дозволяло шляхом

застосування мінімального кримінально-правового впливу виконувати ті завдання, які поставали перед покаранням [1].

Так, у чинному Кримінальному кодексі України норми щодо звільнення від відбування покарання з випробуванням пройшли розвиток від запровадженої в 1917 р. франко-бельгійської системи випробування, при якій додаткові покарання не призначалися, до змішаної системи, за якої вагітні жінки і жінки, які мають дітей перебували під наглядом спеціальних органів, зобов'язані виконувати призначені їм обов'язки й додаткові покарання [1].

Сьогодні кримінальні кодекси іноземних держав (Англії, Німеччини, Франції, США, Японії, Голландії, Іспанії, Швеції, Китаю, Польщі, Росії, Латвії, Білорусії), не містять окремої норми щодо звільнення від покарання з випробуванням вагітних жінок чи жінок, які мають дітей. Така можливість визначається на загальних підставах за наявності умов, вказаних при регламентації заходів, що пов'язані із застосуванням до винного іспитового строку. Подібний підхід є характерним для кримінального законодавства Республіки Болгарія, Республіки Польща, Латвійської Республіки, Естонської Республіки, Республіки Литва та Узбекистану [2, с. 54].

Приміром, згідно з КК Німеччини, суд може застосувати жінці, яка має дитину до 7 років, відстрочку покарання. Така особа зобов'язана виконувати обов'язки щодо утримання дітей або інших осіб. Грубе та систематичне порушення покладених на таку особу обов'язків (фактично їх невиконання або неналежне виконання) визнається підставою відміни умовної відстрочки покарання [2, с. 66].

Відповідно до КК Австрії серед вказівок, які поділяються на вимоги та заборони, що поширюються на жінок, які мають дітей, щодо яких застосовано умовне звільнення від покарання, безпосередньо не згадується будь-яка вказівка щодо належного виконання материнських обов'язків [2, с. 80].

Не містить будь-яких особливостей і застосування до засуджених жінок, які мають дітей до 7 років припинення виконання покарання у виді позбавлення волі, яке досить схоже з інститутом звільнення від відбування покарання з випробуванням, КК Іспанії [3, с. 87], та відстрочка виконання покарання за КК Франції [4, 78].

Втім, за умови визнання рівності жінок і чоловіків у їх правах законодавці по-різному бачать підходи до вирішення цієї проблеми. Умовно країни можна поділити на три групи й охарактеризувати їх таким чином:

1) країни, які визнають гендерну рівність жінок і чоловіків у питаннях караності злочинів і не регламентують жодних особливостей застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням або ж відстрочки виконання покарання жінкам, здійснюючи їх на загальних засадах (КК Польщі, КК Болгарії, КК Франції, КК Австрії, КК Іспанії, КК Німеччини); [5, с. 72].

2) країни, які попри визнання гендерної рівності в більшості сфер життєдіяльності людини все ж таки відзначають природні особливості жінки й закріплюють на законодавчому рівні відмінності в кримінальній відповідальності жінок і чоловіків¹ (КК України, КК Молдови, КК Білорусії, КК Грузії тощо);

3) країни, які визнають гендерну рівність жінок та чоловіків у питаннях караності злочинів і поширюють особливості застосування звільнення від відбування покарання з випробуванням або ж відстрочки виконання покарання на вагітних жінок, жінок, які мають малолітніх дітей, та чоловіків, які мають малолітніх дітей і виховують їх самі (КК Вірменії, КК РФ, КК Казахстану) [2, с. 64].

Таким чином, проаналізувавши законодавство країн ЄС, законодавці по-різному бачать підходи до вирішення проблеми звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей до 7 років. В одних країнах для вагітних жінок і жінок, які мають дітей передбачено відстрочення покарання, а в інших повне звільнення чи перебування під наглядом спеціальних органів. Також, регулювання даного питання в кримінальному законодавстві європейських країн, наприклад Польща, Болгарія, Франція, Австрія, Іспанія, Німеччина тощо, більш гуманне. Можемо погодитись з висловленою в кримінально-правовій літературі думкою, що відсутність спеціальних розділів, глав і навіть статей, присвячених особливостям кримінальної відповідальності та покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей до 7 років, можна пояснити особливостями гендерної політики сучасних європейських країн, згідно з якою чоловіки й жінки цілком рівні у своїх правах, обов'язках і відповідальності.

На жаль, законодавство України не досить розвинуте в частині звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей до 7 років, а тому дана проблема потребує більш додаткового та поглибленого вивчення.

Література:

1. Кримінальний кодекс Франції. URL <https://www.legifrance.gouv.fr/af-fichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719> (дата звернення 20.05.2020 року).
2. Вагітність – це фізіологічний процес розвитку в жіночому організмі заплідненої яйцеклітини, у результаті якого формується плід, який до закінчення вагітності стає здатним до життя в зовнішньому середовищі. URL: <http://anatomia.com.ua/vagitnist> (дата звернення 14.05.2020 року).
3. Кримінальне право зарубіжних держав : Англія, США, Франція, ФРН, Японія. Київ, 2015. 650 с.
4. Шимончук І. В. Історико-правовий аналіз інституту звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей. Юриспруденція: теорія і практика. 2010. 440 с.
5. Кримінальний кодекс Франції. URL <https://www.legifrance.gouv.fr/af-fichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719> (дата звернення 20.05.2020 року).

ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ:
ПРОБЛЕМИ ТА НОВЕЛИ

*Мосієнко Д.В.,
курсант навчальної групи ПД-833
факультету підготовки фахівців
для підрозділів превентивної діяльності
Науковий керівник: Резворович К.Р.,
кандидат юридичних наук
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Інститут доказування та доказів завжди займав досить важливе місце в теорії цивільно-процесуального права. Так, історія доказів та доказування використовувалась ще з давніх часів, а саме у римському праві. Сьогодні ж інститут доказування все більш набирає актуальності. Пов'язано це насамперед із розвитком нашої держави, а також суспільних відносин, що виникають у процесі діяльності.

Інститут доказів існує в англійському судочинстві з XVIII ст. На підставі цього здійснюються дії з розкриття доказів до порушення справи або в рамках наявного процесу, в англійському праві виділяють досудове і судове розкриття доказів [1, с. 44].

Сьогодні України стає на шляху євроінтеграції, а отже досить цікавим буде проаналізувати зарубіжний досвід інституту доказування. Вітчизняне цивільне процесуальне законодавство осучаснюється під впливом світових процесів у сфері права, які останнім часом стають все більш яскраво вираженими та помітними і мають своїм результатом зіткнення елементів континентальної та англосаксонської систем права, і, як наслідок, інтернаціоналізацію національних систем цивільного судочинства.

Аналіз статистичних даних США свідчить, що більшість цивільних позовів не доходять до стадії судового розгляду і вирішуються на підготовчих чи

попередніх судових засіданнях. Віднедавна в Україні проведення попереднього судового засідання стало обов'язковим. Однак це є доцільним лише у справах окремого і наказного провадження, де змагальність обмежена законом. У справах же позовного провадження економія на попередніх судових засіданнях негативно впливає на можливості вирішення справи до судового розгляду і обмежує змагальні права сторін [6, с. 36].

Доказування – це поєднання розумової і процесуальної (практичної) діяльності суб'єктів доказування [3, с. 64], які знаходяться у постійній діалектичній взаємодії [1, с. 7], і відділити їх неможливо.

Судове доказування є свого роду «місцем зустрічі» логіки та юридичної діяльності [1, с. 76], сукупність засобів і методів наукового пізнання, розроблених в класичній формальній логіці, складає особливий теоретичний метод пізнання, який становить одну з підстав юридичного пізнання і діяльності [2, с. 65].

У французькій доктрині, теорія доказів розміщується переважно в Цивільному кодексі Франції, а Цивільний процесуальний кодекс Франції закріплює лише процес доказування: подання доказів, збирання доказів, ознайомлення з доказами, розподіл обов'язків щодо доведення тощо. Судове доказування здійснюється з метою з'ясування дійсних обставин справи, прав та обов'язків сторін, тобто встановлення істини в справі [5, с. 74].

Так, відповідно до ч. 1 ст. 57 ЦПК України доказами є будь-які фактичні дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін, та інших обставин, які мають значення для постановлення справи. Такі дані встановлюються такими засобами:

- 1) письмовими, речовими і електронними доказами;
- 2) висновками експертів;
- 3) показаннями свідків [7].

У США засоби доказування поділяють на матеріальні (письмові і речові) та усні (показання сторін, свідків і експертів). Свідком може бути будь-яка особа, яка особисто обізнана з обставинами, які є предметом судового розгляду, навіть якщо вона зацікавлена у результатах вирішення справи [6, с. 67].

Докази в цивільному процесі характеризуються єдністю таких елементів:

- змісту доказів;
- процесуальної форми доказів;
- процесуального порядку одержання, дослідження і оцінки змісту і процесуальної форми доказів;
- розширення дискреційних повноважень суду у сфері доказування, зокрема наділення його можливістю збирання доказів за власною ініціативою у виключних випадках (ч. 2 ст. 13, ч. 7 ст. 81 ЦПК України); застосування заходів процесуального примусу у випадках зловживання процесуальними правами і невиконання обов'язків щодо доказів (ч. 8 ст. 84, ч. 1 ст. 143, ст. 146 ЦПК, п. п. 1, 2 ч. 1 ст. 148 ЦПК України) тощо [7].

На мою думку, нововведення, які відбуваються у сфері доказування сьогодні спрямовані на поліпшення законодавства, а також спрямовані на підвищення ефективності, якості цивільного судочинства та спрямовані на справедливий суд. Однак, не всі новели мають ствердні результати після їх провадження, саме тому вони потребують більш детальний аналіз у процесі їх правозастосування.

У попередньому році, Верховний Суд 23 жовтня 2019 року прийняв важливу постанову (справа №917/1307/18), якою витлумачив значимість принципу змагальності та неможливість застосування учасником справи концепції «негативного доказу» для обґрунтування власної позиції. Так, Верховний Суд зазначив, що принцип змагальності полягає в обов'язку кожної сторони довести ті обставини, на які вона покликається на свідчення або спростування власних вимог у спорі.

У даній постанові зазначається, що позивач засвідчує про наявність обставин та надає необхідні докази, у той час коли відповідач має змогу заперечити дані обставини на підставі власних доказів, які на його думку є більш істинними та переконливими. Тоді на свідченні поданих доказів, дослідивши та проаналізувавши їх, суд виносить та дає рішення, з приводу переваги доказів позивача чи відповідача. Навіть за таких обставин сторони не можуть ставити власну позицію на тому, що їх позиція є безсумнівною, доки

інша сторона її не спростує (концепція негативного доказу), оскільки за такого підходу втрачає сенс увесь задум принципу змагальності.

Попередній ЦПК України містив тягар доказування та принцип змагальності здійснювався не в повному обсязі, адже доказування цілком звирялося на сторони, а суд не мав права отримувати будь-які докази за власним інтересом, а лише за клопотанням сторін через складнощі в їх отриманні.

У французькій доказовій сфері також позначаються деякі загальні принципи права й процесу: суддівський нейтралітет, змагальність сторін, законність. Однак у сучасному цивільному процесі Франції помічається зростання активної ролі суду в доказовій діяльності та розширення фігури взаємодії сторін і суду [5, с. 127].

На відміну від сучасного українського цивільного процесу у цивільному процесі Франції такий вид доказів, як речові, законодавчо не закріплюється. Французьке законодавство простежує як засіб доведення огляд на місці. Проте судова практика доповнила його також можливістю подання дійсних доказів для їх огляду в суді. Найчастіше в судовій практиці об'єктом огляду на місці є нерухоме майно [5, с. 65].

Класифікація судових доказів у Франції ведеться за єдиним принципом: за способами та засобами розкриття змісту доказів. Це не означає, що в теорії цивільного процесуального права не розглядаються прямі й непрямі докази, первісні й похідні. Проте така класифікація не має основного процесуального значення.

У США діють спеціальні правила при оцінці достатності доказів – це стандарти доказування, якими має керуватися суд при вирішенні справи. Існує два стандарти доказування (цивільний та підвищений цивільний), в залежності від яких достатність доказів вимірюється у різних відсотках. Важливим елементом змагального процесу є стандарти доказування, але в судочинстві України вони відсутні. Впровадження таких стандартів сприятиме з'ясуванню судом дійсних обставин у справі [6, с. 54].

Таким чином, сьогодні інститут доказів та доказування – це складна логіко-правова діяльність, суб'єктів, які виступають у суді, особи, які приймають участь у справі, та їх представники.

Література:

1. Штефан А.С. Поняття судового доказування у цивільному процесі. *Часопис Академії адвокатури України*. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Chaau_2015_8_1_10.pdf (дата звернення 24.05.2020 року).
2. Решетникова И.В. Доказывание в гражданском процессе. Москва: Юрайт, 2015. 510 с.
3. Гражданский процесс зарубежных стран. Москва: Проспект, 2016. 480 с.
4. Справочник по доказыванию в гражданском судопроизводстве. Москва, 2015. 496 с.
5. Новый Гражданский процессуальный кодекс Франции. Киев: Истина, 2014. 544 с.
6. Аболонин Г.О. Гражданское процессуальное право США. Москва, 2016. 452 с.
7. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення 25.05.2020 року).

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ НАУКИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Пилипчук І.І.

студент юридичного відділення

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м.Тернопіль, Україна

Конституційне право зарубіжних країн сформувалося як самостійна і автономна галузь національного права на рубежі XVIII і XIX століть. Це пов'язано зі специфікою та соціальним призначенням конституційного права, яке покликане захистити і захистити інтереси людини від можливих неправомірних замахів з боку держави, її органів і посадових осіб. Для цього

необхідне обмеження публічної влади строгими рамками права, і тим більше – припинення можливості зловживань і свавілля з її боку.

В умовах панування абсолютизму або деспотичної влади можливість формування особливої системи норм, які повинні обмежити цю владу, була майже виключена. Це звісно, не означає, що ті чи інші інститути конституційного права не могли з'явитися в порівняно далекому минулому. Вони знайомі і Древній Елладі і Стародавньому Риму, звідки прийшло поняття

«Демократія», а також ряд інших. До цих пір у Великобританії до числа основоположних актів конституційного значення відносять Велику хартію вольностей Іоанна Безземельного, прийняту в 1215 р, Хабеас корпус акт, прийнятий в 1679 р, і ряд інших нормативних правових актів, виданих ще в епоху середньовіччя [1, с. 1].

Однак тільки повалення абсолютизму і ліквідація деспотичних режимів створили реальні умови і передумови для формування конституційного права. Вони стали вирішальною умовою появи особливої системи правових норм, які покликані були затвердити як вищі цінності свободу індивіда, права і свободи людини і підпорядкувати цим вищим цінностям порядок формування, організацію і здійснення державної влади.

Становлення конституційного права як галузі національного права – це порівняно тривалий і далеко не завжди прямолінійний процес складання окремих норм та інститутів в систему, регулюючу конституційно-правові відносини. Проте можна з великою часткою впевненості говорити про те, що саме епоха антифеодалних визвольних революцій стала періодом затвердження конституційного права в якості самостійної і провідної галузі національного права у всіх передових країнах світу.

Звичайно, основні принципи та інститути конституційного права виникали і склалися не на порожньому місці. Їх твердженням сприяли радикальні зміни в суспільному житті, видатні наукові досягнення в пізнанні навколишнього світу, активна творча діяльність видатних мислителів минулого, які досліджували місце і роль людини в суспільстві і державі, які прагнули розкрити причини появи та

існування публічної влади, принципи взаємовідносин між людиною і державою [2, с. 47].

Саме в епоху, що передувє визвольним революціям, складаються концепції, суттєво важливі для формування конституційного права. У Великобританії твердження Хабеас корпус акта призвело до виникнення одного з таких провідних принципів сучасного конституційного права, як гарантія особистої свободи [3].

Також в Великобританії сформувалася концепція верховенства парламенту як органу народного представництва, що протистоїть абсолютистській владі монарха, органу, що здійснює повновладдя і формально має право приймати рішення з усіх питань, які зачіпають інтереси людини, суспільства і держави. Тут же отримала розвиток концепція панування права (rule of law), яка іноді не цілком точно називається концепцією верховенства закону [4, с. 120].

Підкреслюючи, що формування і становлення конституційного права – це тривалий процес, не можна не відзначити особливо видатне значення деяких подій всесвітньої історії у формуванні конституційно-правових засад, в утвердженні конституційної законності як вищої форми законності взагалі. До числа таких подій можна віднести боротьбу північноамериканських колоній за свою незалежність, яка призвела до появи Декларації незалежності 1776 р. і Французьку буржуазну революцію кінця XVIII століття, маніфестом якої стала Декларація прав людини і громадянина 1789 р.

Два названих документа послужили певною віхою в процесі становлення конституційного права. В американській Декларації 1776 року було підтверджено на рівні нормативного правового акта то, що тільки народ є джерелом влади і що сама держава і уряд мають право на існування тільки в тому випадку, якщо вони служать людині і захищають його інтереси [1, с. 3].

У французькій Декларації 1789 р. міститься спеціальна стаття, яка говорить, що народ, який не знає гарантій основних прав і свобод і принципу поділу влади, не має конституції. Мова тут йде про те, що справжній конституційний лад, який закріплюється в нормах конституційного права, повинен базуватися на деяких основоположних принципах, до числа яких в першу чергу віднесені основні права

і свободи людини і принцип поділу влади, тобто принцип, який повинен перешкодити узурпації влади і зловживання нею.

Безумовно, обидва ці документи виходять з вчення про природні і невідчужуваних прав людини, тобто про права і свободи, які невід'ємно властиві людській особистості. причому в даному випадку не має істотного значення відмінності у формулюваннях американського і французького документів, які говорять про права і свободи, дарованих Творцем, або проголошують, що всі люди народжуються вільними і рівними в правах.

Нормативно-правове закріплення природних прав людини мало виключно важливе значення для утвердження конституційного права як самостійної галузі права. В результаті були досить чітко і ясно позначені призначення і сам предмет конституційного права. Їх головними цілями стають забезпечення гарантії здійснення природних і невід'ємних прав і свобод людини в його відносинах (і протистоянні) з публічною владою.

Скільки б однак не були важливі і значущі окремі видатні документи епохи формування національного конституційного права в зарубіжних країнах, не можна не відзначити, що в цілому це – складний, динамічний і суперечливий процес, і в наші дні він ще далекий від завершення. На розвиток і формування інститутів конституційного права впливали дуже багато чинників: історичні, національні та культурні особливості тієї чи іншої країни, демографічні та природні умови, нарешті, що особливо важливо, протистояння різних соціальних класів і груп, боролися за володіння державною владою, за закріплення своїх інтересів в нормах права. І все ж можна стверджувати, що основним напрямком в розвитку конституційного права були його все більш зростаюча демократизація, розширення сфери дії і кола суб'єктів, які користуються захистом з боку конституційно-правових норм і інститутів.

Дійсно, якщо спробувати подивитися на становлення і еволюцію конституційного права в історичній ретроспективі, то можна відразу ж помітити, що початковий коло повноправних суб'єктів конституційно-правових відносин, та й сфера застосування норм конституційного права були значною мірою обмежені.

Далеко не відразу найважливіші політичні права набули такі демографічні і соціальні групи населення, як жінки, молодь, незаможні. Тільки в ХХ столітті, переважно з середини цього століття, виборче право, тобто найважливіше політичне право, яке відкриває можливість безпосередньої участі в справах держави, дійсно стало загальним [1, с. 4].

Проте та ж історична ретроспектива дозволяє говорити про деяку односторонність в розвитку конституційного права і його інститутів. Це, зокрема, знайшло своє відображення в тому, що в основних законах держави, так і в законодавстві в цілому, в першу чергу закріплюються інститути, безпосередньо пов'язані зі здійсненням публічної влади. Аж до сьогодення конституційно-правові тексти містять головним чином положення, що регулюють порядок формування і здійснення державної влади. Значно менше місце займають постанови, які стосуються прав і свобод людини, постанови, які чітко, ясно і недвозначно гарантують основні права і свободи людини.

Звичайно, в якійсь мірі в цьому «винна» сама теорія природних прав, яка зіграла настільки позитивну роль у виникненні та затвердженні конституційної законності. Справа в тому, що конституційно-правова теорія, сприйнявши постулат про природні права і свободи, визнала, що їх закріплення не є метою самого конституційного права як галузі права, бо такі основоположні права і свободи існують незалежно від того, записані вони в позитивному праві, сформульовані вони в конституції або в іншому законодавчому тексті або немає.

Один з видатних представників британського конституційного права А. Дайсі, критикуючи вимога про закріплення в законі свободи слова, говорив, що в такому випадку можна дійти до вимоги закріплення в законі права зав'язувати шнурки на черевиках. Ліберальні конституції ХІХ століття, як правило, не містять розгорнутих постанов, що закріплюють і проklamують основні права і свободи громадян, тут не передбачено будь-яких особливих інститутів, за допомогою яких має забезпечуватися здійснення цих прав і свобод. Діє все той же принцип природності і невідчужуваності цих прав і свобод, огорожі від втручання держави. А гарантом їх здійснення повинен виступати незалежний, неупереджений і справедливий

суд. Нерідко конституційні тексти створюють враження того, що основоположна ідея про публічної влади, служить людині, поступалася місце саморегулювання самої публічної влади, детального опрацювання її структур, її повноважень, компетенції і т. д. [4, с. 120].

Ситуація починає радикально змінюватися лише після другої світової війни. На перший план відтепер виходять проблеми не тільки гарантії і реалізації природних прав і свобод, під якими розуміються насамперед особисті права і свободи, а й проблема захисту соціальних, економічних і культурних прав і інтересів людей. Починають вимальовуватися нові підходи до самої проблематики конституційного права, і якщо ще в недавньому минулому його основне призначення бачилося в регулюванні здійснення публічної влади, то відтепер соціальне призначення конституційного права починає трактуватися інакше. Відповідно уточнюється і питання про предмет конституційного права.

Література:

1. Конституционное право зарубежных стран : Учебник для вузов / Под общ. ред. чл.-корр. РАН, проф. М. В. Баглая, д. ю. н., проф. Ю. И. Лейбо и д. ю. н., проф. Л. М. Энтина. М.: Норма, 2004. 832 с.

2. Чехович Т. В. Роль конституційних відносин у становленні та розвитку демократичної та правової державності. Право і громадянське суспільство. № 4, 2015. С. 46-58.

3. Термін «конституційне право» і «державне право» : співвідношення, зміст і практика їх застосування в різних країнах. URL : <https://studfile.net/preview/7517028/>

4. Малишев Б. В. Принцип панування права (the rule of law) у праці Альберта Дайсі «Вступ до вивчення конституційного права». Проблеми філософії права. 2008-2009. Том VI-VII. С. 118-123.

CERTAIN ISSUES OF PRIMARY PROFESSIONAL TRAINING OF POLICE OFFICERS AND WAYS OF ITS SOLUTION IN MODERN CONDITIONS

Пословська Таїсія Іванівна

*курсант 3-го курсу Навчально-наукового інституту №3
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Today, the National Police of Ukraine is in its active development and improvement. An important element in this situation is the preparation of police officers for future work in their direct training. At the training stage, it should be noted that according to Article 72 of the Law on the National Police, the professional training of police officers consists of:

- 1) initial professional training;
- 2) training in higher educational institutions with specific learning conditions;
- 3) postgraduate education;
- 4) service training - a system of measures aimed at consolidating and updating the necessary knowledge, skills and abilities of a police officer, taking into account the operational situation, the specifics and profile of his operational and service activities. [1]

In accordance with the above, it should be noted that detailed attention should be paid to this type of training as initial training. As a rule, before the initial training we deal with people who know little about the work of the police, get an impression of the police only from movies and books and often do not even realize how difficult and dangerous it is. It is the primary professional training designed to form the consciousness of the police officer and give him the necessary minimum of knowledge [4]. This type of training requires a more detailed emphasis on such problematic issues as: training is carried out in a short time; imperfect legal framework; level of education - the information received by police officers is general, not detailed; the tactics of police action are not sufficiently studied for its subsequent

application in practice; lack of practical training of acquired skills, both theoretical and practical.

Addressing the above grounds, it is necessary to conduct a detailed analysis of each of them, to investigate the causes and indicate ways to improve them. Speaking of the fact that training is carried out in a short time, we can cite a very interesting fact for comparison, which confirms the imperfection of this stage of training: driver training on "driving courses" takes about 1 month to 4 months, while training a patrol officer Police, which in addition to skillful driving must know the rules of the road, regulations in the field of administrative offenses and in cases of administrative offenses in the field of road safety, takes about 4 months. [2] Accordingly, it follows that a police officer after this training can hardly be called a highly qualified employee in both practical and theoretical aspects. It is worth noting that the actual way to improve this issue is to introduce a longer training period for effective policing.

The next and no less significant problem is the imperfect legal framework. The study of this issue requires an analysis of the relevant provisions of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Regulation on graduate vocational education", according to which vocational education has three levels. The difference applies to documents issued to persons who have successfully passed the qualification attestation: at the first level - a certificate, at the second and third - a diploma. Today, in accordance with the Regulations on the organization of initial professional training of police officers, who were first hired by the police, the training of police officers is confirmed by a certificate of completion of initial professional training. In this case, there are a number of issues related, for example, to the feasibility of developing professional competencies, educational requirements, professional qualifications of persons who will study in the profession of "police officer", etc., if they eventually receive a document that only states the passage their initial training [3].

Speaking for the practical side of the initial training should be indicated. That it forms in the future militiaman a certain set of abilities and skills which will be necessary to him at direct performance of official tasks. Without an arsenal of

practical skills, a law enforcement officer will simply not be able to effectively implement his decision, and some skills may even save his life. [4]

An important element is the level of education. The question arises: how to acquire highly qualified skills and abilities without receiving all the equally important information? If we analyze the standards of police training proposed by the US Department of Justice, we can see that the mandatory disciplines include: handling firearms, self-defense skills, special physical training, patrol tactics, first aid, procedural documentation, skills computer skills, cultural diversity and tolerance, community policing strategies, conflict management and mediation skills. [5] In this case, it is necessary to improve the training programs of primary vocational training in order to exclude disciplines that are studied in secondary schools or do not correspond to the field of police, while increasing the number of disciplines.

Thus, having analyzed some issues of initial training, we can conclude about the main problem - the lack of practical training of acquired skills, both theoretical and practical. In the process of initial professional training, a person must undergo significant changes: a) to acquire legal knowledge that will help protect both the rights of ordinary citizens and the rights of the police officer; b) to acquire practical skills that will help in difficult and sometimes dangerous situations, to protect their lives and the lives of citizens; c) to be formed psychologically as a stable and developed personality; d) consciously prepare for difficult and sometimes openly difficult conditions of service in the police. To improve this issue, practical internships should be provided for graduates of primary vocational training programs. We believe that after the end of the program they should perform some duties under the guidance of a mentor, in order to properly adapt to work in the bodies and units of the National Police, because it is in a balanced combination of theory and practice lies the way to training, which in its quality will not be inferior to samples of foreign countries [4, 5].

Literature:

1. Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

2. Селюков Вадим Сергійович - Проблеми первинної професійної підготовки патрульної поліції України file:///C:/Users/dom/Downloads/rIO7-isFC31AGc3_c4H4trhhlYwIYb8n8.pdf

3. Інна Савельєва - Особливості організації первинної професійної підготовки поліцейських, яких уперше прийнято на службу в поліції, на рівні центрів первинної професійної підготовки «Академія поліції» <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/31237/1/Савельєва.pdf>

4. Д. В. Швець - Первинна професійна підготовка як необхідна правова вимога до підготовки поліцейських <http://oaji.net/articles/2017/2258-1513857794.pdf>

5. В. В. Сокурєнко - Особливості професійного навчання працівників поліції в сучасних умовах: закордонний досвід та можливості його використання в Україні http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/12345-6789/940/osoblivosti_pidgotovki_policeys_kih_v_um.pdf?sequence=2&isAllowed=y

УДК 341

Юридичні науки

АСПЕКТИ РОЗМЕЖУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ КІБЕРТЕРОРИСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ

Ревенко М.Ю., Ткачук В.І.

студенти юридичного факультету

Ірпінський державний коледж економіки та права

м. Ірпінь, Україна

Проблема кібертероризму носить глобальний характер і досить гостро постає у сучасному інформаційному суспільстві. Кібератаки за досить короткий проміжок часу перетворилися з поодиноких випадків на один з найнебезпечніших за своєю непередбачуваністю, масштабами і наслідками суспільно-політичних проблем, з яким людство зіштовхнулося в 21 столітті. Цьому сприяють безмежні можливості глобальної мережі, в тому числі: простота доступу, широка аудиторія, незалежність від географічного розташування, висока швидкість обміну

інформацією, анонімність і що, найважливіше - труднощі у виявленні і контролі правоохоронними органами. Зараз для спілкування з односторонніми, злочинцям не потрібно збиратися на конспіративних квартирах або організувати «таємні гуртки», для цього необхідно всього лише мати персональний комп'ютер або мобільний телефон, який має вихід в Інтернет. Внаслідок чого віртуалізовані терористичні атаки можуть безперешкодно проникати у кожен будинок

Щорічно в глобальній мережі виявляються мільярди шкідливих об'єктів, причому з кожним роком їх кількість збільшується приблизно на 40%. Збиток від шкідливих атак в інформаційному просторі оцінюється в 100 млрд доларів США. За даними аналітиків кожен секунду жертвами кіберзлочинців стають приблизно 12 людей на Землі. [1]

Зростання інформаційних технологій дає терористам можливість отримати істотний прибуток при відносно низькому ризику. Вони можуть фінансувати свою діяльність без використання силових зброєних нападів або грабежів банків, які збільшили б ризик виявлення. Для кібертероризму характерно те, що всі відомі сьогодні хакерські групи і окремі особи не прагнуть афішувати свої дані і виступають виключно під псевдонімом. Анонімність, що забезпечується Інтернетом, дозволяє терористові стати невидимим і, як наслідок, практично невразливим і нічим не ризикувати при проведенні злочинної операції.

Найчастіше для кібератак використовуються наступні інструменти: шкідливе програмне забезпечення, бот-мережі, троянський кінь, фішинг, розповсюдженні атаки типу «відмова в обслуговуванні». Важливою складовою в питаннях забезпечення кібербезпеки є захист значущих державних і промислових об'єктів, напади на які почастишали останнім часом. Так, в 2007 році Ізраїльська армія випробувала форму ведення кібервійни. Військовим хакерам з Ізраїлю вдалося таємно впровадити «троянський вірус» в код програмного забезпечення мережі сирійської протиповітряної оборони, завдяки чому вони отримали можливість управляти системою протиповітряної оборони противника. Тому, коли ізраїльські літаки наносили удари по атомній енергетичній установці в Сирії, на екранах сирійських радарів було все спокійно.

Діючі в світовому сегменті інтернет-сайти радикальних структур, як правило, використовують широкі можливості глобальної мережі в двох аспектах: технологічному і інформаційному.

Перший аспект полягає у прямому використанні комп'ютерних технологій для здійснення терористичних акцій. Так, наприклад, терористи можуть атакувати або проникнути всередину комп'ютерних систем різних установ, в результаті чого можуть постраждати військові, медичні служби, транспортні або фінансові системи. Особливо відзначились віруси Stuxnet, Duqu і Flame, які здатні проникати в системи управління промислових об'єктів та змінювати їх код таким чином, щоб атакуючий міг перехопити керування ними без відома операторів. Таким чином, можна привести в непридатність заводи і навіть атомні електростанції. Наприклад, програма Stuxnet успішно вивела з ладу 80% іранських центрифуг зі збагачення урану.[4]

Щорічно фіксуються численні атаки на найбільші банки світу. У жовтні 2014 року була виявлена шкідлива мережу з більш ніж 500 000 комп'ютерів, яка використовувала контрольну панель на віддаленому сервері для збору викрадених даних. Таким чином було викрадено майже 800 000 зібраних пар логін-пароль, багато з яких були активними і прив'язаними до систем онлайн-банкінгу європейських і американських банків [7].

Ще одна хакерська атака під назвою Carbanak відбулась у лютому 2015 р, в ході якої кіберзлочинці викрали близько мільярда доларів з 100 фінансових організацій, що належали майже 30 країнам світу. Кожна кібератака приносила кіберзлочинцям до 10 млн доларів, причому від першого проникнення до виведення грошей з системи у комп'ютерних шахраїв йшло від двох до чотирьох місяців. Виведення грошей здійснювався через онлайніві платіжні системи [2].

Другий інформаційний аспект використання мережі Інтернет, полягає у впливі за допомогою комп'ютерної інформації на психіку і свідомість людей, спрямованого на формування суспільно небезпечних думок і масового обурення, які в подальшому провокують до вчинення злочинів терористичної спрямованості. При цьому, з метою впливу на людей, терористи часто

застосовують так звані психологічні атаки, у вигляді погроз, спрямованих на те, щоб посіяти страх, паніку і відчуття безпорадності, наприклад, публікують списки засуджених до смерті, викладають на свої сайти відеозаписи скоєних терактів або жорстоких вбивств.

На своїх сайтах терористи, як правило, розповсюджують інформацію про історію організації, її соціальних і політичних витоки, події, які є значущими на їх погляд, описують біографію своїх лідерів і так званих «героїв», ведуть огляд поточних новин і проводять жорстку критику ворогів.

Зазвичай терористична організація з метою залучення послідовників, представляються як та, що постійно переслідується: її послідовників арештують, лідери піддаються постійним замахам на вбивство, свободу вираження обмежують. Члени терористичної організації зображуються «борцями за свободу», права, свобода, і гідність яких зважаються державою.

Окремо слід відзначити те, що бойовики часто розміщують на своїх сайтах керівництво по виготовленню та застосуванню саморобних вибухових пристроїв, так на сторінках одного з радикальних жіночих онлайн-журналів була розміщена стаття «Зроби бомбу на кухні мами», а також матеріали застосування вогнепальної зброї для ефективної організації здійснення терористичних актів [6]

Крім інтернет-сайтів, для організації взаємодії терористи активно використовують соціальні мережі, авторські блоги, інтернет-форуми, відомі відеопортали, де у вільному доступі розміщують відеозаписи, які пропагують екстремістські ідеї «джихаду». Історія «Сирійської весни» багато в чому була великою технологічною помилкою уряду Башара Асада . Після розблокування соціальних мереж урядом держави в 2011 році соціальна медіа-опозиція стала активно розміщувати відео-звернення терористичної спрямованості, так засновник «Вільної армії Сирії» в YouTube-зверненні заявив: «Цей режим можна прибрати лише силою і кровопролиттям. У будь-якому випадку наші втрати не будуть більше, ніж зараз, коли уряд катує і вбиває наших людей, викидаючи їх тіла на звалища»[5]. Незабаром блокувати соціальні інтернет-сервіси в Сирії стало нікому і на зміну законному уряду прийшли ісламські бойовики.

Підводячи висновки, слід зазначити, що вчинення високотехнологічних терористичних акцій в ХХІ столітті здатне викликати глобальну інформаційну кризу і поставити під загрозу існування підприємств, державних установ або окремих регіонів світу. Ситуація ускладнюється тим, що кримінально-правова протидія кібертероризму в Україні поки не в повній мірі відповідає серйозності та суспільній небезпезці такої загрози. У зв'язку з цим вдосконалення кримінально-правової політики в сфері протидії вчиненню терористами кібератак повинно стати одним з пріоритетних її напрямків.

Література:

1. Website monitoring for everyone. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pingdom.com/> (дата звернення: 22.04.2020).
2. Бураева Л.А. Технологический и информационные аспекты компьютерного терроризма // Доповіді Адигської (Черкеської) Міжнародної академії наук, 2013. Т.15 №1 с.115-118
3. Бураева Л.А. О некоторых вопросах обеспечения кибербезопасности в современных условиях [Електронний ресурс]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/o-nekotoryh-voprosah-obespecheniya> (дата звернення: 22.04.2020).
4. Вирус страшнее бомбы. Как хакеры уничтожили ядерный завод в Иране [Електронний ресурс]. URL: <https://life.ru/p/1047800> (дата звернення: 22.04.2020).
5. Ловля сетью: как террористы ведут пропаганду и вербовку в социальных медиа. [Електронний ресурс]. URL: <http://www.furfur.me/furfur/culture/culture/176749-kak-boeviki-verbuyut-v-sotsialnyh-setyah> (дата звернення: 22.04.2020)
6. Аль-Каїда вербує терористів онлайн [Електронний ресурс]. 2015. 16 февр. URL: <https://lenta.ru/news/2015/02/16/yardhack/> (дата звернення: 22.04.2020).
7. Хакеры украли миллиард долларов в ходе крупнейшей атаки на банки [Електронний ресурс]. URL: <https://lenta.ru/news/2015/02/16/yardhack/> (дата звернення: 22.04.2020).

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ МАЛОЛІТНЬОЇ АБО НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ

*Декайло Петро Володимирович,
старший викладач кафедри
кримінального права та процесу*

*Різник Галина,
студентка 3-го курсу юридичного факультету
Тернопільський національний
економічного університету*

Постановка проблеми. Впродовж останніх років в Україні спостерігається досить складна соціально-економічна ситуація, що призводить до збільшення рівня злочинності. Важливе значення для встановлення мети, мотивів та інших відомостей про злочин становить допит. Допит як найбільш поширена слідча дія є однією з форм отримання доказової бази і становить процесуальний засіб формування і перевірки доказів. Як показує практика, проблемним аспектом є питання допиту малолітніх неповнолітніх осіб. Так як це є більш складна процедура та характеризується тактико-психологічними особливостями його проведення.

Метою даної роботи є дослідження та аналіз особливостей допиту малолітніх та неповнолітніх осіб.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у дослідження аспектів проведення допиту малолітніх та неповнолітніх зробили такі вчені-науковці, як В. А. Журавель, Н.І. Гуковська, В.Е. Коновалова, В.В. Леоненко, Н.Р. Осіпова, Н.В. Павлюк, С.О. Пришляк, А.А. Шуличенко та інші.

Виклад основного матеріалу. Допит є першочерговою слідчою дією, так як якість його проведення є важливим для подальшого перебігу і результату досудового розслідування, а також для встановлення об'єктивної істини. Тому необхідно розуміти серйозність проведення цієї слідчої дії, зокрема тоді, коли йдеться про допит малолітніх та неповнолітніх, тому що ця категорія потребує особливого підходу.

У криміналістиці та науковій літературі поняття допиту має різні підходи та тлумачення. Відповідно до позиції Р.С. Белкіна, допит розглядають як певну

процедуру отримання слідчим інформації від допитуваного про подію або про обставини і причетних осіб. На думку В.М. Тертишника, під поняттям допиту варто розуміти слідчу дію, під час якої слідчий одержує від особи відомості щодо події, яка розслідується [2].

Згідно з Пекінськими правилами, компетентні органи державної влади зобов'язані «поважати правовий статус неповнолітнього, сприяти його благополуччю та уникати спричинення шкоди з урахуванням обставин справи» [3].

Для детальнішого дослідження варто визначити, що малолітньою особою є дитини до 14 років, а неповнолітньою – від 14 до 18 років. Проте варто зазначити, що чинний КПК України не встановлює мінімального віку, з якого особа може бути допитана.

У допиті неповнолітнього необхідно зазначити такі аспекти:

1) процесуальний, тобто дотримання норм закону щодо процедури проведення допиту;

2) психологічний, а саме врахування психо-вікових, гендерних особливостей, темпераменту допитуваного;

3) тактичний – використання тактичних прийомів допиту залежно від обставин справи.

У статті 226 КПК закріплено особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи. Відповідно до ч. 1 цієї статті допит малолітньої або неповнолітньої особи повинен проводитися у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря [1]. Це положення гарантує даній категорії осіб захист через вікові та психологічні особливості. Окрім того у ст. 227 визначено те, що законному представнику, педагогу, психологу або лікарю до початку проведення слідчої (розшукової) дії роз'яснюється їхнє право за дозволом ставити уточнюючі запитання малолітній або неповнолітній особі. Також у випадках, коли участь законного представника може завдати шкоди інтересам малолітнього або неповнолітнього слідчий або прокурор за клопотанням малолітнього або неповнолітнього чи з власної ініціативи мають право обмежити участь законного представника у виконанні окремих слідчих (розшукових) дій або усунути його від участі у

кримінальному провадженні [5]. Однак законодавець не закріплює правове становище педагога (психолога), тому постає питання чи будь-який педагог (психолог) може бути присутнім на допиті.

Необхідно звернути увагу на те, що КПК встановлює обмежений час допиту. Згідно з ч. 2 ст. 226 КПК тривалість допиту малолітньої або неповнолітньої особи не може бути більшою, ніж одна година без перерви, а загалом – понад дві години. Це є досить позитивний аспект, зважаючи на психофізичний чинник, хоча час тривалості допиту можна і скоротити через емоційний стан дитини. Але у законодавстві не визначено, скільки може тривати перерва, тому, як на мене, слідчий повинен зважати на конкретну ситуації та особливості допитуваного і від цього відштовхуватися.

Крім того, «особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність давання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання» (ч. 3 ст. 226 КПК).

Складність допиту малолітніх або неповнолітніх полягає у специфіці психологічних чинників. Саме тому важливим є те, щоб особа, яка допитує мала відповідні знання та враховувала вікові та індивідуальні особливості допитуваного, зважала на його характер, звички, спосіб життя, коло знайомств та ін. І це відіграє значну роль для налагодження психологічного контакту, а як наслідок буде можливість спрогнозувати поведінку допитуваного, зрозуміти його та оцінити достовірність показань. В.М. Тертишник та Н.О. Фурман сформували певні рекомендації для проведення допиту неповнолітніх, а саме: особа, яка проводить допит має поводитися спокійно і доброзичливо, повинна вміти опанувати себе та володіти своїми емоціями. Неприпустим є фальшивість, перегравання та лестощі. Значну роль відіграє культура мови та інтонація, запитання варто задавати чітко, просто і зрозуміло для допитуваного, слід уникати складної термінології.

Важливим є те, щоб зацікавити малолітнього або неповнолітнього у справі та показати, що потрібна допомога аби отримати відповіді на запитання.

Як показує практика, можна виділити декілька моделей поведінки особи, яка допитує задля застосування відповідної техніки [6].

1) Коли неповнолітній відмовляється давати показання. Для цього найперше варто встановити психологічний контакт, тобто сприятливу атмосферу для спілкування, проаналізувати його характер та поведінку. Слідчий для з'ясування обставин повинен створити обстановку довіри та відвертості.

2) Коли особа дає неправдиві показання. Слідчому варто вияснити причину цього, тобто завідомо неправдиві показання або показання в результаті помилки чи незнання.

3) Коли особа замовчує певні факти. У такому випадку варто поступово пред'являти допитуваному певні докази.

Окрім того варто звернути увагу на такий проблемний аспект як схильність до навіювання. Під час допиту у неповнолітнього може подумати, що особі, яка допитує все відомо, зважаючи на його ствердну інтонацію. І як наслідок йому буде важко пригадати та протиставити свої спогади твердженням дорослих. Тому необхідно, щоб особа, яка допитує уникала навідних запитань, тобто запитань з підказками або з встановленими відповідями [4].

Висновок. Зважаючи на психологічні аспекти, вікові та індивідуальні особливості допиту неповнолітніх це питання є досить проблемним та потребує уваги. Для досягнення ефективного результату особі, яка допитує варто мати належну підготовку та враховувати психо-фізичні риси допитуваних. Також є необхідність у теоретичних розробок та удосконалення чинного законодавства задля захисту прав неповнолітніх під час допиту.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. С.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2019. С. 344.

2. Кримінально-процесуальне право України: підруч. За заг. ред. Ю. П. Аленіна. Х.: ТОВ «Одіссей», 2009. С. 242

3. Мінімальні стандартні правила, які стосуються справляння правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) від 29.11.1985 р. [Електронний

ресурс]. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_211

4. Обушенко О.М.Криміналістичне забезпечення проведення допиту неповнолітніх / О.М.Обушенко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.- 2015.- №1.- С.395-400/

5. Рогатинська Н. З. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи / Н.З. Рогатинська, Р.М. Мудрак // Право і суспільство. - 2014. - № 5.2. - С. 333-338.

6. Шмиголь Т. Особливості тактики проведення допиту при розслідуванні злочинів, учинених неповнолітніми / Т. Шмиголь // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 8. – С. 134-137

УДК 34

Юридичні науки

ПІДГОТОВКА СПІВРОБІТНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО ДІЙ ПО ЗАТРИМАННЮ ЗЛОЧИНЦІВ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНОГО ПРОСТОРУ

Рубан Ілля Дмитрович

рядовий поліції, курсант 1-го курсу

факультету підготовки фахівців

для підрозділів стратегічних розслідувань

*Науковий керівник: **Никифорова Олена Анатоліївна***

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровський державний університет

внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

У процесі службово-бойової діяльності співробітникам поліції часто доводиться діяти в умовах обмеженого простору (сходові прольоти, житлові приміщення, службові кабінети, підвальні приміщення, купе пасажирських вагонів, легкові та вантажні автомобілі, різні складові приміщення). У таких умовах при затриманні злочинця особлива роль відводиться застосуванню фізичної сили, а саме професійним володінням прийомами рукопашного бою.

Цілком ясно, що обмежений простір накладає свій специфічний відбиток на техніку бойових прийомів боротьби: удари, захисні дії і пересування стають більш

скупими і вивіреними, оскільки стіни і предмети меблів обмежують амплітудні траєкторії ударів і кидків, можливості великих махових рухів. Зачепившись рукою за полиці у вагоні або, ударившись ногою об масивні предмети меблів, легко можна отримати серйозну травму. Діючи поблизу сходових перил і перегоронок, звичайно, можна при нагоді травмувати супротивника, але і самому, оступившись, або втративши рівновагу, легко отримати травму або впустити зброю. А іноді ситуацію ускладнюють і додаткові зовнішні чинники, наприклад, обмежена освітленість приміщення, розгортання подій в рухомому транспорті.

Тактика використання прийомів затримання або рукопашного бою залежить від конкретної обстановки, що складається в момент їх застосування, від ступеня фізичної підготовленості співробітників і їх рівня володіння прийомами, а також від рівня фізичного розвитку, намірів і соціальної небезпеки затриманої особи[1].

У кожному конкретному випадку обирається тактика, яка залежить від сукупності 3-х чинників: намірів і можливостей атакуючої сторони, яка захищається і використання обома сторонами зовнішніх умов (підручних предметів, рельєфу місцевості, погоди, освітлення і т.д.).

Завданням правоохоронців при виборі тактики є:

- 1) максимальне використання своїх сильних сторін;
- 2) зведення до мінімуму можливості використання сильних якостей супротивника;
- 3) максимальне використання в свою користь факторів зовнішнього середовища[2]. Під використанням сильних сторін слід розуміти несподіванку, стрімкість і міць атаки.

При проведенні затримання злочинця фактор несподіванки є одним з основних визначальних успіху і швидкоплинності проведення прийому. Стрімкість атаки забезпечується швидкістю і чіткою технікою виконання прийому. Потрібно знати, що прийом затримання ефективний тільки в тому випадку, якщо час на його проведення не перевищує 2-3 секунди, в іншому випадку затримання переростає в єдиноборство.

Під використанням максимальної потужності при затриманні злочинця слід розуміти застосування великих фізичних і вольових зусиль в одиницю часу, локалізованих на певній ділянці тіла противника. Тому слід відразу ж зорієнтуватися на більше використання своїх фізичних і вольових якостей при затриманні злочинців.

Під зведенням до мінімуму можливості застосування сильних якостей супротивника слід розуміти недопущення холодної та вогнепальної зброї, підручних засобів, навичок бойових і спортивних єдиноборств та організованого опору співробітникам поліції.

Затримуючи злочинця у замкнутому просторі, не обов'язково намагатися виграти у нього єдиноборство, досить після відходу з лінії атаки захопити озброєну руку і, контролюючи її, постаратися знерухомити супротивника. За загальним правилом число співробітників завжди більше числа затриманих правопорушників. Тому, контролюючи руку, і хоча б частково знерухомити супротивника, правоохоронець дає можливість своєму товаришеві провести прийом на іншу кінцівку, або атакувати зловмисника ударами по больових точках[3].

Отже, можна сказати, що в даній роботі розкриваються деякі аспекти навчання співробітників поліції при підготовці до дій по затриманню злочинця в умовах обмеженого простору. Описані технічні та тактичні дії, що використовуються ще є актуальними у самообороні звичайним людям.

Література:

1. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; авт.: О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князев та ін. ; передм. О. М. Бандурки ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 432 с.

2. Дмитрієв А. А. Принципи та правове регулювання діяльності органів Національної поліції із протидії організованій злочинності. Вісник кримінологічної асоціації України. 2016. № 1 (12). С. 164–174.

3. Патрульна поліція України : офіц. сайт. URL: <https://patrol.police.gov.ua/ru/faq/normatyvno-pravova-bazadiyalnosti-patrulnoyi-politsiyi/> (дата звернення: 12.11.2018).

ПЕРЕГЛЯД СУДОВИХ РІШЕНЬ У ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ НА ПІДСТАВІ
П. 1 Ч. 3 СТ. 423 ЦПК УКРАЇНИ

Руденко О.А.

кандидат юридичних наук, викладач юридичних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

15.12.2017 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147-VIII, яким, окрім іншого, викладено у новій редакції Цивільний процесуальний кодекс України [1]. У зв'язку з цим, було змінено правове регулювання багатьох інститутів цивільного судочинства, а також запроваджено у цивільний процес чимало нововведень. Одним із таких нововведень є перегляд судових рішень, якими закінчено розгляд цивільної справи та які набрали законної сили, за виключними обставинами, перелік яких визначено у ч. 3 ст. 423 ЦПК України [2]. Однією із підстав для перегляду судових рішень у цивільних справах за виключними обставинами відповідно до п. 1 ч. 3 ст. 423 ЦПК України є встановлена Конституційним Судом України неконституційність (конституційність) закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого (не застосованого) судом при вирішенні справи, якщо рішення суду ще не виконане.

Слід сказати, що хоча Законом України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII вперше в цивільне процесуальне законодавство введено поняття «виключні обставини», але встановлена Конституційним Судом України не конституційність закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, вважалася підставою для перегляду судових рішень у цивільних справах, однак її законодавцем було віднесено до нововиявлених обставин.

Зі змісту п. 1 ч. 3 ст. 423 ЦПК України випливає, що судові рішення у цивільній справі може бути переглянуто на цій підставі за таких умов, що

мають виконуватися одночасно: 1) визнання закону, іншого правового акта чи їх окремого положення неконституційним чи конституційним; 2) такий закон, інший правовий акт чи їх окреме положення судом застосовано (у разі неконституційності) чи не застосовано (у випадку конституційності) при вирішенні цивільної справи; 3) судові рішення ще не виконано.

Разом із тим, відповідно до ч. 2 ст. 152 Конституції України, ст. 91 Закону України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. № 2136-VIII закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність, якщо інше не встановлено самим рішенням, але не раніше дня його ухвалення [3; 4]. Як видно, визнання судом конституційної юрисдикції неконституційним законом чи іншого правового акта (їх окремого положення) ніяким чином не впливатиме на правове регулювання спірних правовідносин сторін, оскільки визнана неконституційною норма була чинною на момент ухвалення судом рішення у цивільній справі та відповідно підлягала застосуванню при вирішенні спору.

Водночас питання про відповідність Конституції України законів України Конституційним Судом України може вирішуватися не тільки за конституційним поданням суб'єктів, визначених у ч. 1 ст. 52 Закону України «Про Конституційний Суд України», а також і за конституційною скаргою, суб'єктом права на яку є особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України (ч. 1 ст. 56 Закону України «Про Конституційний Суд України»). Таким чином, цілком реальною видається ситуація, за якої визнання неконституційним закону, застосованого у цивільній справі, за конституційною скаргою особи, поданою відповідно до ч. 1 ст. 56 Закону України «Про Конституційний Суд України», не матиме наслідком зміну рішення чи його скасування і ухвалення нового за заявою про перегляд за виключними обставинами у цивільному судочинстві, оскільки на момент вирішення справи закон був чинним та підлягав застосуванню, а рішення Конституційного Суду України не має ретроспективної дії у часі.

Думається, визнання за конституційною скаргою особи неконституційним закону, застосованого судом при вирішенні цивільної справи цієї особи, може визнаватися підставою для перегляду судового рішення лише у цій справі. Окрім цього, правом на звернення до суду із заявою про перегляд судового рішення за виключними обставинами з цієї підстави повинно слід наділити лише особу, яка зверталася до Конституційного Суду України із конституційною скаргою, на підставі якої було визнано закон таким, що не відповідає Конституції України. Також з метою ефективного поновлення прав особи, цивільну справу якої вирішено із застосуванням закону, який згодом визнано неконституційним, необхідно передбачити, що у такому випадку при перегляді судового рішення за виключними обставинами зазначений закон застосуванню не підлягає.

Окрім встановлення Конституційним Судом України неконституційності закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, застосованого судом при вирішенні справи, законодавцем до виключних обставин віднесено також визнання конституційним закону, іншого правового акта чи їх окремого положення, незастосованого судом при вирішенні справи. Так, відповідно до ч. 6 ст. 10 ЦПК України якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України, суд не застосовує такий закон чи інший правовий акт, а застосовує норми Конституції України як норми прямої дії. У такому випадку після ухвалення рішення у справі суд звертається до Верховного Суду для вирішення питання стосовно внесення до Конституційного Суду України подання щодо конституційності закону чи іншого правового акта.

Як видно, визнання конституційним незастосованого при вирішенні справи закону чи іншого правового акта є підставою для перегляду судового рішення у цивільній справі за виключними обставинами у тому випадку, якщо суд не застосував такий закон чи інший правовий акт, оскільки вважав його таким, що суперечить Конституції України, та вирішив спір на підставі положень Конституції України. Рішення органу конституційної юрисдикції про визнання закону, іншого правового акта чи їх окремого положення конституційним буде підставою для перегляду судового рішення у цивільній

справі на підставі п. 1 ч. 3 ст. 423 ЦПК України та застосування до спірних правовідносин сторін нормативно-правового акта, визнаного конституційним.

З цього приводу слід сказати, що надання суду права не застосовувати при вирішенні спору положення закону, іншого правового акта чи їх окремого положення у зв'язку із сумнівами щодо їх відповідності Конституції України видається дискусійним з огляду на таке. По-перше, повноваженнями визнавати неконституційним положення закону чи іншого правового акта наділений виключно суд касаційної інстанції. По-друге, як уже зазначалося, закони, інші акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність. Це у свою чергу означає, що на момент розгляду справи закон є чинним та підлягає застосуванню. По-третє, особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України має право звернутися до Конституційного Суду України з конституційною скаргою. Таким чином, у разі вирішення цивільної справи із застосуванням закону, яким згодом визнано неконституційним, особа зможе захистити свої права шляхом подання заяви про перегляд судового рішення за виключними обставинами у зв'язку з визнанням закону неконституційним.

Окрім цього, заслуговує на увагу позиція Д. Зятіної, яка вказала, що «також залишається незрозумілим, чому законодавцем обмежується можливість перегляду рішення у зв'язку з виключними обставинами внаслідок неконституційності закону після того, як рішення було виконане») [5, с. 83]. Окрім цього, на практиці виникають питання про те, чи може вважатись «ще невиконаним» рішення, яке не підлягає примусовому виконанню (наприклад, про відмову у задоволенні позову. З огляду на це, видається за доцільне у п. 1 ч. 3 ст. 423 ЦПК України після слів «при вирішенні справи» слова та знак «, якщо рішення суду ще не виконане» виключити.

Висновки. Отже, чинна процедура перегляду судових рішень на підставі п. 1 ч. 3 ст. 423 ЦПК України не забезпечує ефективного захисту прав особи у

цивільному судочинстві. З метою удосконалення законодавства у цій сфері до ЦПК України слід внести такі зміни і доповнення:

- пункт 1 частини 3 статті 423 ЦПК України викласти у такій редакції: «встановлена Конституційним Судом України неконституційність закону (його окремого положення) застосованого судом при вирішенні даної справи»;
- пункт 4 частини 1 статті 424 ЦПК України викласти у такій редакції: «з підстави, визначеної пунктом 1 частини третьої статті 423 цього Кодексу, - особою, яка подавала конституційну скаргу протягом тридцяти днів з дня офіційного оприлюднення відповідного рішення Конституційного Суду України;
- у статті 10 ЦПК України виключити частину 6;
- доповнити статтю 10 ЦПК України частиною 11 такого змісту: «При перегляді судового рішення за виключними обставинами на підставі пункту 1 частини 3 статті 423 цього Кодексу суд, що переглядає судові рішення, не застосовує визнаний неконституційним закон (його окреме положення), застосований судом при вирішенні справи».

Література:

1. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 р. № 2147-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 48. Ст. 436.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.
5. Зятіна Д. Перегляд судових рішень у зв'язку з виключними обставинами на підставі п. 1 ч. 3 ст. 320 ГПК України. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 81-85.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПІВРОБІТНИКАМИ ПОЛІЦІЇ БОЙОВИХ ПРИЙОМІВ БОРОТЬБИ

Тарасюк Діана Вікторівна
рядовий поліції, курсант 1-го курсу
факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань
Науковий керівник: Никифорова Олена Анатоліївна
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна

З кожним роком проблеми професійної підготовки співробітників поліції приділяється все більше уваги з боку керівництва МВС України. Професійна підготовка вважається пріоритетним напрямом оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ. Дії в складній, екстремальній обстановці для запобігання непередбачених наслідків припускають забезпечення всебічної підготовленості особового складу. У зв'язку з цим посилюються вимоги до співробітників поліції і освітнім організаціям, що здійснюють їх підготовку. Однією з умов успішного виконання службових завдань співробітниками поліції є здатність ефективно і обгрунтовано застосовувати фізичну силу до правопорушників. Особливе місце в цьому напрямку діяльності займає готовність до професійного застосування бойових прийомів боротьби.

Тому обов'язком всього особового складу органів внутрішніх справ є отримання необхідних знань, умінь, навичок і постійне їх вдосконалення з метою досягнення професійної майстерності. Протягом багатьох років застосування фізичної сили працівниками органів внутрішніх справ стало звичною справою в повсякденній діяльності. Але не можна забувати, що воно пов'язане з ризиком заподіяння тяжких тілесних пошкоджень, а іноді і з появою загрози життя людини. Тому дотримання законності, що забезпечує права громадян, є основоположним принципом в діяльності співробітників органів внутрішніх справ, в

тому числі пов'язаної із застосуванням фізичної сили. Для виконання успішних, рішучих і професійних дій щодо захисту громадян від злочинних проявів працівниками поліції повинна постійно вдосконалюватися фізична підготовка, вивчатися законодавство України та практика застосування фізичної сили.

Застосування фізичної сили, в тому числі бойових прийомів боротьби, в службовій діяльності працівників органів внутрішніх справ законодавчо закріплено в Законі України «Про національну поліцію». Він встановлює достатній перелік підстав для здійснення співробітниками поліції фізичного впливу на правопорушників.

Ефективне використання фізичної сили для припинення протиправних дій передбачає дві умови. Перше - це чітке правове регулювання її застосування, а друге - наявність високого рівня загальнофізичної підготовленості і навичок володіння бойовими прийомами боротьби.

Перед початком застосування бойових прийомів боротьби з можливості слід визначити варіант ведення бою, використовуючи практичний досвід і інтуїцію. Визначивши варіант виконання технічних дій, потрібно пам'ятати, що розвиток подій можливий піде не за запланованим сценарієм, що потребують зміни тактичного задуму. Така ситуація може виникнути в будь-який момент, тому співробітник поліції повинен бути завжди до неї готовий.

Всі дії по застосуванню бойових прийомів боротьби можна розділити на атакуючі, захисні і контратакуючі. Атакуючі дії включають в себе різні удари, кидки, больові, задушливі прийоми і, як правило, виконуються при проведенні заздалегідь спланованого затримання. Захисні і контратакуючі дії вимагають більш високого рівня підготовленості, так як виконуються під час нападу на співробітника або надання йому опору. Ці дії включають в себе відходи, ухили, переміщення, відбиви, підставки, по можливості з подальшою атакуючою комбінацією бойових прийомів.

Здійснюючи атаку першим, співробітник вибирає нескладний вид поєдинку, в той час як злочинець змушений вдаватися до захисту і, в кращому випадку, намагатися проводити контратаку, що є більш складною технічною дією.

Найбільш простий, і в той же час ефективний різновид бойових прийомів боротьби є прийом затримання, що сприяє порівняно безболісній нейтралізації правопорушників. Вони дозволяють повністю контролювати супротивника, використовуючи больові відчуття.

Таким чином, тактичне застосування бойових прийомів в практичній діяльності має на увазі їх співвідношення зі ступенем протидії з боку правопорушника. Ця особливість відіграє важливу роль не тільки в застосуванні фізичної сили співробітниками поліції, але і дає передумови для правильної морально-правової оцінки їх дій. Почуття цієї тонкої грані в здійсненні тактико-технічних силових дій досягається в результаті тривалої практичної підготовки. Тільки регулярні і наполегливі навчально-тренувальні заняття можуть породити впевнені і професійні дії по застосуванню фізичної сили працівниками органів внутрішніх справ.

Література:

1. Ільницький В. О. Застосування поліцейських заходів: адміністративно-процесуальний аспект. Науковий Вісник публічного та приватного права. 2016. Вип. 4. С. 124–127

2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 17.11.2018).

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ РЕФОРМ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Ткачук В. І. Ревенко М. Ю.

студенти

Ірпінський державний коледж

економіки та права

м. Ірпінь, Україна

Україна потребує реформ і перш за все вони мають бути здійснені в системі органів публічної влади в Україні задля підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Незважаючи на відповідні досягнення, Україна досі залишається державою, з нерозвиненою економікою та не у повній мірі забезпечує своїм громадянам належних соціальних та економічних гарантій.

Нагальним завданням в сучасних умовах постає проведення цілісної, науково обґрунтованої та системної адміністративної реформи, двоєдине завдання якої полягає в тому, щоб не лише сконструювати нову модель функціонування державної влади і місцевого самоврядування на якісно нових організаційно-правових засадах, але й виправити численні помилки при конструюванні цієї моделі, які виникли в попередні роки.

Дана наукова стаття ставить за мету проаналізувати державно-правові реформи системи органів публічної влади та внесення пропозицій щодо її подальшого реформування. Дослідженню докорінної перебудови системи публічного управління як суспільного явища та складного процесу присвятили свої наукові праці В.Б. Авер'янов, В.Д. Бакуменко, Т.О. Білозерська, В.М. Князєв, Н.Т. Гончарук, І.Б. Коліутко, І.В. Чукіна, О.М. Саханько та інші. Проте новітній етап розвитку реформ в системі органів публічної влади України вимагає переосмислення наукових положень щодо сучасних напрямів її здійснення.

Сьогодні в Україні реалізується цілий комплекс широкомасштабних перетворень, які стосуються сфери державного устрою, адміністративна реформа

та реформа місцевого самоврядування. Для реалізації зазначених реформ створювалося відповідне правове підґрунтя. Мова йде про Закони України «Про співробітництво територіальних громад», а також виданий до нього практичний коментар, Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні, а також затверджені приблизні форми договорів про співробітництво територіальних громад, порядок формування й забезпечення функціонування реєстру про співробітництво територіальних громад, внесення змін до бюджетного та податкового кодексів забезпечило процес фінансової децентралізації, Кабінет Міністрів України разом з іншими центральними органами влади протягом 2014-2015 рр. надав методику та методологічну підтримку процесу децентралізації тощо [1, с. 28]

Проте стратегічна мета ще не досягнута. Оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування. Незважаючи на значні зміни у сфері бюджетного децентралізму, спроможності територіальних громад до змін територіального устрою досі залишаються питання, вирішення яких можливе лише на конституційному рівні. Ці зміни покликано переформувати органи місцевого самоврядування з наділенням їх максимальними повноваженнями за принципами децентралізації і субсидарності. Також вони покликані переформувати державні адміністрації в органи префектурного типу, чітко визначити, що таке адміністративно-територіальна одиниця, бо тут на даний час є колізії.

Конституційне закріплення принципу поділу влади на сучасних теоретико-правових засадах не доповнюється юридичним формулюванням принципу взаємодії «гілок» влади, що не дає змоги забезпечити єдність державної влади, її реалізацію в інтересах народу. Отже, основними причинами такого стану залишаються: не вирішена проблема розмежування повноважень між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; нераціональна система органів виконавчої влади на центральному рівні; неефективна організація виконавчої влади на рівні району та області; незахищеність особи у відносинах з

публічною адміністрацією; дисбаланс в правовій системі; відсутність належного рівня ресурсного забезпечення місцевого самоврядування та невизначеність територіальної основи місцевого самоврядування; невизначеною залишається територіальна основа місцевого самоврядування тощо [2, с. 138]

Все це переконливо свідчить про необхідність реформування публічної адміністрації в Україні та вказує напрямки реформи. При цьому має враховуватися досвід спроб проведення в Україні адміністративної реформи впродовж 1996-2008 років, основними досягненнями яких стали розробка та схвалення Концепції адміністративної реформи в Україні, прийняття Закону України «Про Кабінет Міністрів України», результатом чого стало закріплення політичного статусу посад міністрів та врегулювання питання відносин Кабінету Міністрів України з іншими органами влади, покращення роботи виконавчої влади з розробки політики. Проте загалом, положення Концепції адміністративної реформи в Україні 1998 року втілювалися непослідовно та не на підставі законів, як того вимагає Конституція України, а шляхом прийняття підзаконних актів, а тому не призвели до незворотних позитивних змін. Зокрема, децентралізація та реформа місцевого самоврядування визначені в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленій Указом Президента України від 12 січня 2015 р. [3].

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014 р. визначає концептуальні засади реформування територіальної організації влади в Україні. Зокрема передбачається, що нова модель організації влади буде ґрунтуватися на новій трирівневій системі адміністративно-територіального устрою, яка крім громади та району включатиме також і регіон. Основні ідеї і напрями реформи публічної влади на засадах децентралізації були викладені в проекті змін до Конституції України від 1 липня 2015 р., що органічно розширює пропозиції вже згаданої Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 1 квітня 2014 р. [4]

Переважна більшість запропонованих змін у цих документах, насамперед, не виконувалися у визначені строки. Зокрема, ті що стосуються реформи

адміністративно-територіального устрою, створення повноцінного регіонального самоврядування, децентралізації повноваження на регіональному рівні, у новій Концепції реформи місцевого самоврядування на кінець 2016 р. не реалізовані.

На першому етапі реалізації цієї концепції усі заходи передбачали прийняття нової редакції Конституції України, але на сьогодні відбувалося лише попереднє схвалення ВРУ проекту закону «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)». За рік, що минув, у депутатського корпусу ВРУ не вистачило через політичні розбіжності, а також необхідність виконання Україною домовленостей мінського процесу з урегулювання ситуації в зоні антитерористичної операції політичної волі для остаточного ухвалення змін до Основного закону.

Щодо другого етапу реалізації концепції було внесено зміни до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин та Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи. Однак ці зміни стосуються заходів зі зменшення фіскальної централізації в межах існуючої системи територіальної організації влади, тобто певну вигоду від цих «реформ» отримали традиційні територіальні громади, насамперед міста обласного значення. Реформи для органів публічного управління регіонального рівня залишились без змін [5, с. 107].

Надаючи правову оцінку «реформи децентралізації» публічної влади, зазначимо, що впродовж 2014 – 2016 рр. так і не зроблено необхідних практичних кроків зі створення законодавчого забезпечення, не проведено ініційованих главою держави і урядом реформи регіонального рівня публічного управління, зміст якої полягає у зміні адміністративно-територіального устрою та формуванні повноцінного регіонального самоврядування з відповідним перерозподілом владних повноважень на всіх рівнях територіальної організації влади.

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновок, що для реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні слід якомога швидше схвалити зміни до Конституції України в частині децентралізації, реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Посилити правову, організаційну та матеріальну спроможність територіальних громад, органів місцевого самоврядування, впровадженню їх діяльності з дотриманням принципів та положень Європейської хартії місцевого самоврядування. Вирішення проблем, які були зазначені сприяють створенню умов для сталого розвитку територіальних громад, члени яких матимуть можливість ефективно захищати власні права та інтереси, отримувати якісні публічні послуги, брати активну участь у вирішенні питань місцевого значення.

Література:

1. Козак В. Стратегічні аспекти реформування публічного управління в Україні в умовах децентралізації / В. Козак // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2017. - Вип. 1. - С. 27-34.

2. Сахань О.М. Проблеми функціонування публічної влади в Україні // Публічна влада в Україні та конституційно-правовий механізм її реалізації : матеріали наук.-практ. конф., - Х., 2011. - С. 136-139.

3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. №385.

4. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014.

5. Тютюнник І. Проблеми реформування публічного управління на регіональному рівні в Україні / І. Тютюнник // Державне управління та місцеве самоврядування. - 2017. - Вип. 1. - С. 103-109.

